

บทที่ 2

เรื่องราวทางภูมิปัญญา ในคริสตศตวรรษที่ 11, 12 และ 13

การก่อตั้งรัสเซีย

หลักฐานชี้ชันคือพงศาวดารฉบับต่าง ๆ แสดงภาพของการก่อตั้งรัสเซียตั้งแต่วันออกให้เห็นว่าเป็นความสำเร็จของเจ้าชายสแกนดิเนเวียหรือพวงวรรณเจียน พงศาวดารฉบับแรก ค.ศ.862 รายงานว่าสلافตั้งต้นเมืองในพื้นที่ที่ปัจจุบันเป็นประเทศรัสเซีย แต่ไม่สำเร็จ “พวกเขารีบตั้งปักครองตนเองแต่ไม่มีความยุติธรรม หลายเผ่าสู้รบกันเองและอาฆาตพยาบาทกันอย่างເ夷้ะເ夷้ะ เป็นເຄາຫຍ จากนั้นพวกเข้าได้พูดกับตนเองว่า ‘ให้เราหาเจ้าชายที่สามารถปกคล้องเราและประสาทความยุติธรรมแก่เราให้ได้เด็ด’ แล้วพวกเขาก็ห้ามทะเลไปหาพวงวรรณเจียน ที่จริงก็คือชนเผ่าวนเจียนที่ชื่อว่า ‘รุส’ (The Rus) และกล่าวกับพวงกรุสว่า ‘ดินแดนของเราใหญ่โตและมั่งคั่งแต่ชาตระเบียง (narriad) มาปักครองเรา เป็นนายของเราเด็ด’ รุสกับพันธุ์มองตอบรับคำขอ ในตอนแรก พวกเข้าปักครองแคว้นทางตอนเหนือสามแคว้น ต่อมานผู้สืบอำนาจได้ขยายอำนาจปักครองไปยังแคว้นทางตอนใต้ จุดแม่น้ำดnieper และทะเลเดด

พงศาวดารกล่าวถึงการขยายอำนาจของราชวงศ์แห่งกษัตริย์รุสว่าเป็นไปตามกระบวนการทางธรรมชาติ แต่ตอนความจริงไม่ได้ว่ายังมีผู้ปักครองพวงวรรณเจียนที่คีเยฟ ไปลอตสก์ (Polotsk) และอาจมีเมืองอื่น ๆ ด้วย พวกเหล่านี้ไม่ยอม臣ต่อรุส และราชวงศ์รุสซึ่งมี ‘อำนาจชอบธรรม’ ให้เลี้ยงเพทบุญและกำลังอาชุชัพพวกเข้าออกจากอำนาจ มีผู้นำทบทรยษยที่สละสละให้พระบพทหนึ่งจาก ‘บทอุทธรณ์ต่อพวงวรรณเจียน’ (appeal to the Varangians) มาติดความหาเรื่องราวที่เกิดขึ้นจริง พงศาวดารฉบับแรกยังให้ข้อมูลว่า แต่แรกนั้นชนเผ่าสلافจ่ายบรรณาการให้พวงวรรณเจียน ‘ขณะที่ชนเผ่าทางตอนใต้จ่ายบรรณาการแก่จักรวรรดิคาชาาร์ (Khazar) ซึ่งตั้งอยู่บนฝั่งแม่น้ำโวโลก้าและแม่น้ำดอนทางตอนใต้ แรงจูงใจใน ‘บทอุทธรณ์’ ได้กล่าวเป็นตำนานประวัติศาสตร์หลายต่อหลายเล่ม ‘บทอุทธรณ์’ เริ่มต้นด้วยคำกล่าวที่ว่า ‘พวกสلاف ‘ชับ’ พวงวรรณเจียนออกไป และแล้วความ ‘ยุ่งเหยิง’ บังเกิดขึ้น นำไปสู่เรื่องลงทุตไปหารุสซิค อย่างไรก็ต้องลิ้งนั้นหมายความว่ามีหน่วยการเมืองบางประเทกอยู่แล้ว ถ้าเรายอมรับข้อมูลที่ว่ารุสซิคและพื้นเมือง ‘ชั้นครองอำนาจ’ เว้นแต่ว่าเมื่อใดและนามของพื้นเมืองของรุสซิคเท่านั้นที่ไม่

ทราบແນ່ໜັດ ‘ກາຣຄຣອງບັລລັງກ’ ຈາກເປັນຜລຈາກກາຣໃຫ້ກໍາລັງພື້ນທີ່ເກົ່າໄວ້ ‘ອຸທຣໝ’ ຈາກເກື່ອງໂດັ່ງສັງຄູກາກປ້ອງກັນທີ່ຕົກລົງກັບພວກວາແຮນເຈີ້ນແລະຄ້າວາແຮນເຈີ້ນມາອູ່ໃນຮູນາະຜູ້ຄຸ້ມຄຣອງຫຼືຜູ້ພິພາກຫາໃນດິນແດນນີ້ຈິງແລ້ວ ໄນນານນັກພວກເຂາຈະກລາຍເປັນຜູ້ປົກຄຣອງແຜ່ນດິນໄດ້ເຫັນເດີວັກກັບທີ່ໄດ້ມາໃນຮູນາະຜູ້ພື້ນທີ່ເກົ່າໄວ້

ພົງຄວາດາຈນັບແຮກຮູບວ່າເຈົ້າຍວາແຮນເຈີ້ນທຽບຖຸນເທພຣອງຄີໃຫ້ກັບກາຣກົມສົມພັນຄາພາທາກກາຣຄ້າກັບຈັກຮຽດນີ້ແໜ່ນທີ່ນແລະອາພາຈັກທາງຕະວັນອອກ ແລະຮອນຮົງຄີຕ່ອສູ້ກັບຜູ້ຮ່ວມຄ້າເຫັນດ້ວຍ ມີກາຣ່າ່ງຊີ່ນຄ້າແລະປັນທຽບຢືນສົງຕ່ອງຈາກມືອນນີ້ໄປຢັ້ງອົກມືອນນີ້ແລະຕ່ອສູ້ກັບປະເທດເພື່ອນບ້ານຂອງສລາຟຕະວັນອອກທາງຕອນໄດ້ແລະຕະວັນອອກເຈີ້ນໄດ້ສົງຄຣາມກັບຈັກຮຽດດີຄາຫົວແລະກັບໜີນເພົ່າພື້ນເນັກສ (Pechenegs) ສິ່ງເປັນພວກເຮົ່ອຈາກທຸກໆທູ້ໜັກເສເຕປັບປຸກທອນໄດ້ໃນເວລາຕ່ອມານັ້ນ ອາຈອ້າງວ່າສູ້ເພື່ອປ້ອງກັນຕົ້ວໄດ້ ຂະນະທີ່ກາຣຍຸທອກັນນີ້ແໜ່ນທີ່ນເປັນໄປເພື່ອໃຫ້ຄວາມສົມພັນທີ່ກາຣຄ້າຄອງຢູ່ຕ່ອປໄປ ນັບຕັ້ງແຕ່ຄຣິສຕະຕວຣະຍ໌ 10 ຊົ່າສລາຟໄດ້ຮ່ວມຄ້າຫັຍດ້ວຍ ຈາກທີ່ປ່າກງູໃນຂ້ອມູລ໌ຫັກຮູນາຣ່າຍນາມຜູ້ແທນ ‘ໜາກຮູສເຊີຍ’ ທີ່ລົງນາມໃນສັງຄູກາທາກກາຣຄ້າຮ່ວມຮູ່ຈາກຮູສເຊີຍກັບບັນຫົນ ດ.ສ. 945 ມີຊື່ສລາຟປ່າກງູຢູ່ແຕ່ມືນ້ອຍ

ກາຣໃຫ້ກອງກໍາລັງຊີ່ງທຽບຢືນເຫັນແຫຼ່ອກປະກາຣນີ້ທີ່ກໍາໄວ້ໃຫ້ເກີດກາຣຕ່ອສູ້ທາງກາຣທາຮ
ຫັກຮູນາທາງຕະວັນຕົກແລະບັນຫົນທີ່ນອອກເລ້າເຖິງກາຣໂຈນທີ່ຂອງວາແຮນເຈີ້ນ ‘ຮູສເຊີຍ’ໄວ້ດ້ວຍ
ພົງຄວາດາຈນັບແຮກເລ່າວ່າຜູ້ພື້ນທີ່ເກົ່າໄວ້ໃຈມີສົງຫາຣະສ້າງຄວາມເສີຍຫາຍແກ່ດິນແດນມາກນ້ອຍ
ເພີ່ມໃດໃນກາຣຕ່ອສູ້ເພື່ອເຂາຍນະຫວາກຮົກໃນ ດ.ສ.866 ດ.ສ.907 ແລະ ດ.ສ.912 ໃນ ດ.ສ. 941
ພົງຄວາດາຈນັບແຮກບໍ່ຢ່າງວ່າ ‘ພວກເຂາຈຸດໄຟເພາໂປສົດຄັດດີສີທຶນ໌ຫລາຍຫລັງ ເກວັດແລະໜຸ່ງ
ບ້ານແລະນໍາສິນຄ້າດີກລັບບ້ານເມືອງຂອງພວກເຂາ’ ອ່ານໄຣກີດໍ່ຫວາສລາຟທີ່ຂຶ້ນຕ່ອອ່ານາຈວາແຮນ
ເຈີ້ນມີຄວາມເຫັນອ່າງຫຍານ ຖ້າເກື່ອງກັນວິກີທີ່ເຈົ້າຍວິກອຣ(Igor) ວິຽບຸຮູຍສົງຄຣາມໃນ ດ.ສ.941
ທຽບເກີບບຣມາກາຣ (ຕອນນີ້ເຈີ້ນໃນ ດ.ສ.945) ວ່າເຈົ້າຍທຽບເປັນເໜືອນ ‘ໜາປ່າຈອນຕະກະ
ທີ່ຂ່າວຊີ່ງເຂອງຢ່າງລະໂນບ’ ສົງຄຣາມທີ່ສເວີຍໄຕສລາຟທຽບໄດ້ຍັຍໜະ ທໍາລາຍຈັກຮຽດດີຄາຫົວແລະ
ປ້ອງກັນປະເທດຈາກພວກເໝັນເນັກສ (Pechenegs)ເຮົ່ວອັນໄດ້ ພວກສລາຟກລັບໄມ້ເຫັນຫອບດ້ວຍ ສເວີຍໄຕສລາຟ
ທຽບຕ່ອສູ້ກັບບັນຫົນ ກຣງເສົ່າຈົ້າສູ່ບັດກາເຮີຍແລະຄອເຕັສ ພຣະອົງຄີຕັ້ງພະທັກຈະສ້າງທີ່ພໍານັກ
ອາສັຍບັນຝຶ່ງແມ່ນໜ້າດານູບ ກາຣົນກັບກໍາໄວ້ໃຫ້ເກີດຄວາມຮູ້ສີກວ່າພຣະອົງຄີທຽບທີ່ ‘ປະເທດຂອງພຣະ
ອົງຄີເອງ’ ‘ພຣະອົງຄີທຽບພຍາຍາມແສງຫາແດນແປລກຄືນແລະທຽບຮັງເກີຍຈປະເທດຂອງພຣະອົງຄີ
ເອງ’ ແມ່ແຕ່ກັບເຈົ້າຍວາລາດີມີຮັນກຸບ໘ ຫວາສລາຟກີ່ເຫັນວ່າພຣະອົງຄີທຽບກະທຳປົກມາຕ ເປັນ
ທຣາະແລະມັກນາກໃນກາມຄຸມກ່ອນທີ່ຈະທຽບນັບດີຄຣິສຕະຄາສນາ ຄວາມຄິດເຫັນເຫັນນີ້ ຜູ້ເຂີຍ
ພົງຄວາດາຈນັບແຮກຈະໄດ້ຈາກເວົ່ອງນອກເລ້າ (oral tradition)

ปัจจุหาที่เกี่ยวกับบทบาทของวาราแรนเจียนและสลาฟในการก่อตั้งและพัฒนาการเมืองของสลาฟตะวันออกองค์ต้องพักไว้ก่อน หัวที่จริงคงเป็นว่าเจ้าชายฯ แรนเจียนพากเพียรของกันดินแดนสลาฟไว้ได้ด้วยดี อาณาลัทธะวันคอกจังษ์สาม เรดผูกพันไกลัชิดกันได้มากที่สุด และการค้ากับบีเนชันที่ส่งเสริมความก้าวหน้าทางวัฒนธรรมในประเทศได้ นักบุญวลาดีมีร์ (ค.ศ. 978-1015) เป็นผู้รวบรวมรัฐเจ้าชายเข้าไว้ได้การปกครองของพระองค์ รัฐเหล่านี้ตั้งอยู่บนเส้นทางการค้าจากบลัดกึ่งทะเลเดด ดินแดนเหล่านี้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ทำการเมืองได้ในระดับหนึ่งจนถึงวัฒนธรรม นักบุญแห่งหมู่โกรคันและเซอร์นิคอฟ (Prince Mstislav the Saint of Tmutorokan and Chernigov) สิ้นสุดลงใน ค.ศ. 1132 ราชวงศ์นี้มีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนประเทศให้นับถือคริสตศาสนา และสร้างสัมพันธภาพกับประเทศญี่ปุ่นทางวัฒนธรรม เรื่องที่สำคัญมากอีกประการหนึ่งคือเจ้าชายฯ แรนเจียนไม่ทรงคิดว่าพระองค์เป็น “ผู้ยึดครอง” ดินแดนสลาฟตะวันออกแล้ว ในคริสตศตวรรษที่ 10 เมื่ออาณาลัทธะกษาอยู่ในพื้นค้า ทุต ชาราชการและผู้นำทหารได้ล้วนนั้น ราชวงศ์วาราแรนเจียน ผสมกลมกลืนเข้ากับสภาพแวดล้อมที่เป็นสลาฟได้เรียบร้อยแล้วเช่นกัน

รัฐคริสต์สมัยต้น

ผู้เขียนพงศาวดารฉบับแรกเริ่มฉบับแรกที่เขียนขึ้นในราว ค.ศ. 1035 โดยอังถึงรัฐคริสต์ที่นักบุญวลาดีมีร์ปกครองภายหลัง ค.ศ. 988 ว่ามีลักษณะเฉพาะ ซึ่งอาจสะท้อนสถานการณ์ที่เป็นจริงและให้เห็นภาพที่นักเขียนพงศาวดารมีอยู่ในใจได้ เรื่องเล่าถึงการสร้างโบสถ์และการจัตระเบียบวิหารปกครองวัด ผู้เขียนไม่ลืมกล่าวถึงงานเลี้ยงฉลองของเจ้าชายผู้ปกครองรัฐ นักเขียนพงศาวดารช่วงเยครอมัน ชื่อไดเอทมาร์แห่งเมอร์เซอร์ก (Dietmar of Merseburg) ผู้ไม่โปรดชอบวลาดีมีร์ได้บรรยายถึงงานฉลองนี้เห็นกัน พงศาวดารกล่าวถึงการที่วลาดีมีร์ “ตกหลุมรัก” อ้ายคำในคัมภีร์ “เมื่อทรงยินด้วยคำในคัมภีร์ที่มีผู้อ่านด้วยเสียงอันดัง ว่า ‘ผู้เมตตากรุณาอย่าลืมได้รับพรอันประเสริฐ [ต้อนมาเป็นด้อยคำจากคัมภีร์เก่าและคัมภีร์ใหม่] พระองค์ทรงมีพระราชโองการให้ขอทานและยาจกทุกคนมาที่พระราชวัง และให้ทุกคนได้ทุกสิ่งตามที่ต้องการ ไม่ว่าจะเป็นอาหาร เครื่องดื่มและเงินตราจากห้องพระคลัง’ และเมื่อทรงเห็นว่า ‘มีคนเจ็บป่วยอ่อนแอบามาไม่ได้ ก็ทรงให้คนชนชั้นปัง เนื้อ ปลา ผักหลากหลายนิด ถังเหล้าม้าผึ้ง และเบียร์ช้ำไวน์รุกเกรียนใส่ไปทั่วเมืองเป้าร้องภานหา ‘ขอทานและคนป่วยเจ็บที่เดินไม่ได้’ และแจกจ่ายแก่พวกราษฎร์ตามที่ต้องการ’ ไดเอทมาร์ กล่าวถึงการเลี้ยงฉลองในโอกาสพิเศษแก่เหล่าศึกษาคริสต์ที่วลาดีมีร์ทรงได้ตั่วมา พงศาวดารฉบับแรกเล่าถึงวัสชัล (ชุนนางบริวารในระบบฟื้วตัล) และโบยาร์ (boyars) (ชุนนางชาราชการ) และ ‘พลเมืองคนสำคัญ’

เข้าฝ่า瓦ลิดมีร์ในงานฉลองของเมืองที่จัดขึ้นทุกสัปดาห์ ณ ห้องพระโรงที่ประชุมวัลสชล ในงาน วรรณกรรมเก่าของรัสเซียฉบับอื่น ๆ แสดงภาพ “รักษาสติการ” ที่มีความสุนัขเป็นอย่างเดียว กันหมด

วลาดิมีร์ทรงมีนโยบายปกครองภาษาในประเทศและนโยบายต่างประเทศตามความคิดแบบ “สวรรด์ชาวคริสต์” (Christian Utopia) นโยบายต่างประเทศคือการสร้างรัฐชาตืสันติภาพ เจ้าชายทรงอยู่อย่างสงบร่วมกับเพื่อนบ้านชาโปล ชาสังการและชาวโบสีเมีย สำหรับนโยบายภายใน นักเขียนพึงคาดการกลับจัดให้อยู่ในชั้นอนาธิปไตยแบบคริสต์ (Christiananarchism) “วลาดิมีร์ ทรงดำรงพระชนม์อยู่ด้วยความกลัวพระเจ้า อาชญากรรม (rozboeve) เพื่อชื่นมาก เมื่อบีชอบปุ่ลตามพระองค์ว่าอาชญากรรมเพิ่มมากขึ้น เหตุใดพระองค์ไม่ทรงจัดการลงโทษ พวกรคนผิดเหล่านั้น วลาดิมีร์ตรัสตอบว่า ข้าฯ กล่าวการกระทำนาป’ บีชอบปุ่ลว่า ‘พระเจ้า มอบหมายหน้าที่ให้พระองค์ลงโทษผู้ซึ่งร้าย และแสดงความกรุณาต่อผู้กระทำดี พระองค์ควรลงโทษอาชญากรภายหลังที่ได้ทรงได้สวนแล้ว’ ดังนี้วลาดิมีร์...จึงทรงเริ่มลงโทษอาชญากร” หาก ว่าพวกรที่พึงคาดการระบุจะเป็นเพียงพวกรplainเท่านั้น ไม่ใช่อาชญากรหั่นหนกทุกประเภท และแม้ว่า วลาดิมีร์จะทรงตอกย้ำในอันตรายจากบ้าปีที่ได้ตัดสินโทษประหารแก่อาชญากรที่มีใช่ด้วยโทษอย่างอื่น ก็นับว่าเป็นแนวคิดแบบรัฐคริสต์ที่รุนแรงอย่างมาก ทำให้ร้าลิกถึงปรัชญาของเลโโอล ตลอดสตอย อย่างไรก็ตามรัฐย่อมไม่อาจปฏิบัติตามหลัก “การไร้แรงต้านท่านความชั่ว” ของตลอดสตอยได้

เรื่องราสามัยเจ้าชายคริสต์สลาฟตะวันออกไม่ได้มีแต่เรื่องชวนตาหวานใจอย่างเดียว วลาดิมีร์ทรงทำส่วนรวมกับพวกรเรื่องนนอกศาสนาได้แก่พวกรพีเซนเนกส์ ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของราชวงศ์กับราบรื่นเป็นปกติสุขนัก วลาดิมีร์ทรงลิ้มน้ำชาใน ค.ศ 1015 ขณะทรงเตรียมสูร์บกับยาโรสลาฟโกรส่องค์ให้ของพระองค์ผู้เป็นเจ้าเมืองโนฟโกรอด ยาโรสลาฟทรงเตรียมจั่งทหารเพื่อป้องกันพระองค์จากพระราชบิดา ขณะเดียวกันวลาดิมีร์ได้ทรงจับกุม สเวียโตโพลก (Sviatopolk) โกรสอีกองค์หนึ่งคุณชั่งไว้

โบริส (Boris) และเกลีบ (Gleb) กษัตริย์นักบุญมาร์ตีร์

วลาดิมีร์ทรงมีโกรสและอัดาหนาอยองค์ เรายังรู้ว่าพระองค์และผู้ร่วมสมัยเดียวกับพระองค์จะทรงรับรู้เรื่องการครองราชบัลลังก์โดยชอบธรรมอย่างไร ตามเหตุการณ์เมื่อพระราชบิดา สวรรคต สเวียโตโพลกโกรสผู้ต้องชั่งในตอนแรกนั้นทรงสามารถจัดพระเชษฐอนุชาอีกสามองค์ผู้อาจแข่งรัตน์ซึ่นครองบัลลังก์กับพระองค์ได้ สองในสามองค์นั้นคือโบริส ผู้ทรงพระนามภาษาบัลกาเรียและเกลีบ พระนามเป็นภาษาสแกนดิเนเวีย ทั้งสองพระองค์ทรงกล้ายเป็นนัก

บุญรุสเชียอันดับแรก การยกย่องเจ้ายาทึ้งสองพระองค์เป็นนักบุญเป็นลักษณะการที่บ่งบอก ท่าทีทางการเมืองของชาวคริสต์สلافตั้งวันออกในยุคดัน¹ มีงานสามฉบับที่เขียนชื่อก่อนล้วน สุดคริสตศวรรษที่ 11 แสดงภาพของการแต่งตั้งนักบุญมาร์ตีร์(martyr-นักบุญผู้ยอมทนทรมานและสละชีวิตเพื่ออุดมคติแห่งคริสตศาสนา)ทึ้งสององค์ เล่มหนึ่งนั้นเข้าใจว่าเป็นเล่ม สุดท้ายเป็นเรื่องราวชีวิตของพี่น้องสองพระองค์ผู้ทรงประพฤติเคร่งครัดและประกอบแต่คุณ งามความดี ในอีกสองเล่มกล่าวถึงความตายของเจ้ายายสองพระองค์ ปรากฏเป็นเหตุการณ์ สำคัญให้ทึ้งสองพระองค์ทรงคุณค่านำเคราะห์ลักษณะเยี่ยมนักบุญ ในฐานะที่ทรงเป็น“ผู้ทันทุกช่วง ทรมาน” (strastoteryptsy) ทึ้งสองพระองค์ทรงเป็นนักบุญสององค์แรกของรุสเชียที่ภายหลัง จากนั้นมีอีกหลายองค์ ในสายตากล่าว “ชาวคริสต์ใหม่” ความทุกช่วงทรมานอันบริสุทธิ์เพียงพอที่จะ ช่วยชาระบำบัดของมนุษย์ได้และทำให้นักบุญเป็นที่เคารพนับถือได้อย่างแท้จริง

คำพรบน้ำทึ้งสามบทบอกเรื่องการสืบพิธีชนม์ของเจ้ายายสองพระองค์ว่าทรงเผชิญ สถานการณ์อันตรายด้วยพระอาการนั่งลง เมื่อเจ้ายายโบริสเสด็จกลับจากสนามรบทร็อกกับ กองกำลัง ได้ทรงปลดทหารประจำพระองค์และทรงประทับรองเพชรมาตด้วยพระทัยสงบ ทรง ตรษะหนักกว่า “ถ้าโลหิตของข้าฯ ตกลง ข้าฯ จะกลایเป็นนักบุญมาร์ตีร์ในสภาพพระเนตรแห่งพระ ผู้เป็นเจ้า” ถ้อยคำนี้บอกถึงที่คุณของผู้เชี่ยนเกี้ยวกับชีวิตของนักบุญ เจ้ายายโบริสทรงย้อน รำลึกถึงความตายของนักบุญมาร์ตีร์ผู้ศักดิสิทธิ์หลายองค์ ส่วนใหญ่เกี่ยวกับการตรึงกางเขน พระคริสต์ “อีพะเยซุคริสต์เจ้า...ผู้ทรงทนทรมานจนล้วนพิธีชนม์เพื่อบาปของพวกเรา ขอให้ ข้าฯ มีคุณค่าพอที่จะทนทุกช่วงทรมานด้วยเด็ด”

การซึ่งแจ้งเหตุผลอื่นๆ อธิบายการกระทำของเจ้ายายสองพระองค์ส่อแสดงลักษณะการ ของยุคสมัยและสะท้อนให้เห็นความคิดใจของผู้อ่านสมัยนั้น กล่าวคือด้วยการสืบพิธีชนม์ ของพระองค์ เจ้ายายทึ้งสองพระองค์ได้ทรงชี้สันติภาพให้แก่ประชาชน พระองค์ไม่ทรง ปราบดาจงเรต่อสู้ต่อไป นักเชียนผู้หนึ่งสรุปเรื่องชีวิตนักบุญทึ้งสองไว้วังนี้ “ดูเดิม โไอ ภราดาทึ้งสองพระองค์ทรงจำแนต่อพระเซนต์ ควรค่าแห่งความเป็นนักบุญผู้สูงส่งยังนัก”

เรื่องราวต่อมากลับกล้ายเป็นว่าเจ้ายายผู้ศักดิสิทธิ์และรักสันติทึ้งสองพระองค์กล้าย เป็นนักบุญผู้อุปถัมภ์ ผู้ปกป้องทัพรุสเชียและจะมาช่วยทันเวลาเสมอ(The Russian dioscuri) “พระองค์ทรงเป็นตาบ เป็นโล่และค้ำจุนแผ่นดินรุสเชีย เป็นตาบสองคมที่เราใช้ปราบพวกโไอหัง nokcasanaannnn” ต่อมากลับกล้ายเป็นว่าเจ้ายายทึ้งสองพระองค์ทรงพระนามเป็นที่ปรากฏว่าทรงเป็นผู้ช่วย เหลือในสังคมของล้างจงผลยาภัยกัน แต่ในคริสตศวรรษที่ 11 ชาวคริสต์นับถือทึ้งสอง พระองค์ว่าทรงเป็นนักบุญอุปถัมภ์สันติภาพองค์แรก ๆ ที่สำคัญ

การต่อสู้ของเรวระหว่างเจ้าชาย

เอกสารที่เขียนขึ้นในคริสตศตวรรษที่ 11 ระบุว่าไม่มีผู้ใดเห็นชอบกับการที่บรรดาเจ้าชายต่อสู้ของเรวกันและกัน บางครั้งเมื่อมีการสู้รบ ผู้ก่อเรื่องต้องรับการตัดสินโทษ แต่บางครั้ง ต้องรักษาให้ด้วยกันทั้งสองฝ่าย ในห่วงที่มีการสู้รบกันตั้งแต่ ค.ศ 1015 ถึง ค.ศ 1019 เจ้าชาย สเวียตโอลีส์ที่ทรงพระทัยเป็นพุทธา ยาโรสลาฟแห่งนอร์ฟโกรดทรงใช้อำนาจเนราก็สิ่งเดียวกัน ยาโรสลาฟทรงทัยแบ่งพระราชน้ำเงินให้พระอนุชา อีกองค์หนึ่งคือมสติสลาฟ การตกลงแบ่งราชันปักหมุดเพื่อให้เกิดสันติภาพนี้ นักเขียน พงศาวดารแสดงความชื่นชม ภายนหลังมสติสลาฟที่ 1 ทรงสืบพระชนม์ใน ค.ศ.1036 ยาโรสลาฟจึงทรงเป็น “ผู้ปักหมุดเพียงพระองค์เดียว”

นับเป็นเวลานานที่เดียวที่ยังถือกันว่า อำนาจของเจ้าชาย “ได้มาโดยสิทธิ์ครอบครอง ทรัพย์สมบัติ” เมื่อยาโรสลาฟสืบพระชนม์ในค.ศ.1054 օรสสามพระองค์ทรงแบ่งดินแดน กันปักหมุด แต่ทั้งสามพระองค์ไม่สามารถดำเนินพระราชกรณีย์ร่วมกันอย่างเป็นปกติสุขได้ นับแต่ นั่นมาผู้คนร่วมสมัยพากันประณามสถาปัตยกรรมการต่อสู้ของเรวกันระหว่างเจ้าชายอีก มีข้อคิดเห็น เกี่ยวกับการต่อสู้ระหว่างนักบุญญาลาร์มร์กับเซนต์สุขของพระองค์ เป็นเหตุการณ์ที่เริ่มขึ้นใน คริสตศตวรรษที่ 11 เช่นกันและกันเวลาานานเกินกว่าที่นักเขียนพงศาวดารจะเห็นด้วยได้ ขณะเดียวกันการบุกโจมตีรุนแรงพอกศาสากลับเป็นเรื่องที่กระทำได้ “พระเจ้าทรงประท่านอนุญาต” แต่การต่อสู้ของเรวกันกล้ายเป็นผลจากเลือกกล่องของปีศาจ “ปีศาจพิมพ์ใจกับ มาตรฐานให้ร้ายและการเลือกตัดภัยของอุก ปลูกในให้หะเหลววิวาท อัจฉริยะ สารบะมาก ใส่ร้าย และให้เกิดแตกแยกกันในหมู่พี่น้อง” พระเจ้าเจงทรงลงโทษดินแดนที่มีการต่อสู้ค่าขาด ของเรวกัน “ตัวประเทศาพิดา [จากการต่อสู้ของเรวกัน] พระเจ้าทรงลงโทษหัวเมืองตาก หรือให้อุตทายก ให้พวงกุกศาสากบุกโจมตี ให้เกิดภัยแล้ง ให้เผชิญทพนคนพีเล็ค หรือให้ เกิดโรคระบาด” ข้อความนี้ได้จำกพงศาวดารฉบับแรก ค.ศ. 1068 เป็นเทคโนโลยีที่มีอยู่แล้ว จ孔ทั่น ทรัสดอสตัม (John Chrysostom) และใช้เป็นบทนำเรื่องการต่อสู้ของเหล่าไอบิสแห่งยาโรสลาฟ

ในเรื่องราวชีวิตของนักบุญเพโอดีส สภาร (St. Feodosii the Abbot) บ่งบอกว่า ระหว่างที่มีการต่อสู้ของเรวกัน เพโอดีสให้การยอมรับเจ้าชายที่ต้องเนรเทศว่าเป็นผู้ปักหมุดที่ บุกต้องขอธรรม เจ้าชายทรงพำนักในยูโรปตะวันตกหลายปี ทรงแสร้งหาทางให้พระเจ้ากรพรดิ และพระสันตปาเปาช่วยเหลือ ในสารของท่านหลายฉบับเพโอดีสิกล่าวยืนยันว่า “ชาห์ เย้าหงของ เจ้าชายผู้ต้องโทษเนรเทศ ผู้ที่ลืบกอดบลังก์แห่งคีเยฟไม่ต่างไปจาก Cain” เพโอดีส

ปฏิเสธที่จะไปเยือนผู้ช่วยการต่อสู้ ‘ข้าจะไม่ขอไปร่วมงานฉลองของปีศาจ(Beelze bub) จะไม่ขอเมื่อส่วนร่วมในงานเลี้ยงที่เต็มไปด้วยเลือดและมาตกรรม’ เมื่อมีหัวลือว่าเจ้าชายสองพระองค์ตั้งพระทัยจะขับท่านไปจากวัดถ้าคีเยฟ เพโโคโดสยังแสดงท่าทีแข็งขันต่อเจ้าชายทั้งสองมากขึ้น ท่านแสดงความหวังว่า ท่านอาจต้องยอมทราบเพื่อความดูดีด้วยและ ‘หวังอย่างเดินที่ว่าเจ้าชายทั้งสองจะกำจัดท่าน’

ในกรณีนี้จะเห็นได้ว่าเนสเตอร์ (Nester) ผู้เชียนด้านานและเป็นผู้หนึ่งที่รวมรวมพงคากาดารฉบับแรกประมาณการต่อสู้ของเวรของเจ้าชายอย่างรุนแรง เขายกแหนดหมายให้บุรุษผู้ทรงยุติกรรมแท้จริงอย่างเพโโคโดส มีอิสระเต็มที่ที่จะแสดงทักษะทางการเมืองได้

ในศตวรรษต่อมา ยุโรปตะวันออกแตกแยกออกเป็นแคว้นเล็กแคว้นน้อย มีเจ้าชายเป็นผู้ปกครองแคว้น (appanage principalities) นักเชียนที่เป็นผู้ราษฎร เช่นผู้เชียนบทเพลงเรื่องความเอื้ออาทรของอิกอร์ (ค.ศ. 1185/1187) ล้วนแสดงความเห็นที่เหมือนกัน เจ้าชายต่างต้องป้องกันแผ่นดินจากพวกรุกศาสนา ซึ่งสมัยนั้นคือพวกรุกคิมัน(โพลอฟสี)(Cumans (Polovtsy)) เจ้าชายในอุดมคติ จึงได้แก่ผู้ที่กระดุนให้พื้นดงรวมตัวกันเพื่อเผชิญภัยอันตรายได้ บทเพลงเรื่องความเอื้ออาทรของอิกอร์ ให้ภาพเจ้าชายสวีเดสลาฟแห่งคีเยฟ เป็นบุรุษผู้นั้น แต่ในความเป็นจริงผู้ปกครองที่ไร้อำนาจอย่างพระองค์ไม่มีทางทำอย่างนั้นได้

ในเรื่องชีวิตนักบุญมีช้อความสั้นๆ แต่ให้ความกระจ่างเกี่ยวกับรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าชายกับพระได้ดี ได้แก่ช้อความที่เพโโคโดสกล่าวว่า ‘เราราชสอนท่านและท่านควรใส่พระทัยในสิ่งที่เราราบุ’ หมายความว่าบรรดาเจ้าชายควร ‘ใส่พระทัย’ และควรทรงปฏิบัติตาม ‘คำสอน’ นั้น แต่ความเป็นจริงกับอุดมคติย่อมจะอยู่ไกลกันเกินกว่าจะภูมิได้ยิน

เจ้าชายในอุดมคติ

เจ้าชายทรงมีหน้าที่ป้องกันประเทศจากพวกรุกศาสนาและรักษาสันติสุขภายใน สิ่งนี้ เป็นเค้าโครงเหตุการณ์ในพงคากาดารที่เกิดขึ้นบ่อยครั้งจนถึงราชปัลัยคริสตศตวรรษที่ 12 ภายหลังจากที่ความสัมพันธ์อย่างสันติระหว่างเจ้าชายกล้ายเป็นเรื่องเพ้อฝันและเป็นไปไม่ได้แล้ว การต่อสู้กับ ‘ตัต្តរภายนอก’ อย่างเข้มแข็งอาจจึงเป็นเรื่องที่ไม่ต้องกล่าวถึง อย่างไรก็ต้องย้ำ อำนาจของกษัตรiyไม่ได้อยู่ที่ความล้าเริ่จในหน้าที่ทางการทหารแต่เพียงอย่างเดียว เจ้าชายทรงเป็นผู้นำการบริหารประเทศ คือทรงเป็นทั้งผู้พิพากษาและผู้เก็บภาษีด้วย

ในรา ค.ศ. 1100 มีเจ้าชายในอุดมคติที่ทรงรักษาความสงบสุขได้คือวลาดิเมียร์ โนโนมัค(Vladimir Monomakh) พระองค์ประสูติใน ค.ศ. 1053 และทรงครองอำนาจในฐานะเจ้าชายแห่งคีเยฟตั้งแต่ค.ศ. 1113-1125 ในพงคากาดารกล่าวเพิ่มเติมเป็นรายละเอียดเกี่ยวกับ

กิจกรรมของพระองค์อยู่ในบท “พระประวัติ” ของพระองค์ เป็นงานที่ทรงประทานแก่พระโอรส เป็นบทพนวกในพินัยกรรมของพระองค์ เอกสารชิ้นนี้แสดงชัดเจนว่าตลอดพระชนม์ชีพของพระองค์ เจ้าชายทรงพยายามเป็นภาคีกับเจ้าชายองค์อื่นเพื่อจัดตั้งหน่วยกำลังร่วมต่อสู้ป้องกันประเทศจากพวกคิวมัน ในพินัยกรรมของลาดิเมียร์ พระองค์ทรงเน้นย้ำความต้องการที่จะอยู่อย่างสันติกับเจ้าชายองค์อื่น ๆ ทำที่ เช่นนี้มีปรากฏอยู่ในพงศาวดารบ่อยครั้ง แต่ในพระประวัติ พระองค์ไม่ทรงสามารถปิดบังความจริงได้ว่า ทรงพัวพันกับเรื่องบาดหมางหลายครั้ง การศึกส่งครามที่ทรงเล่นถึงไม่ใช่แต่กับพวกคิวมันเท่านั้น แต่ยังต่อสู้กับชาวโปโล และชาเช็คด้วยซึ่งไม่ใช่ ‘ส่งครามต่อต้านพวกรุกคานา’ นอกจากนั้นพระองค์ยังทรงพระอักษรไว้ว่า ‘ในปีเดียว กันนี้ (ค.ศ. 1077) บิดาของชาฯ และอีเซียслав (Iziaslav) และชาฯ กรีฑาทัพไปยังเชอร์นิกอฟ เพื่อทำการส่งครามกับบอริส เวียสลافโววิช(Boris Viacheslavovich) และเราอาชนาบอริสและโอลีเยก(Oleg Sviatoslavich) ได้’ ต่อจากนั้นได้ไปรบกับวีเซลยาฟ แห่งโพล็อตสก์ (Vseslav of Polotsk) เสร์จแอลัวลาดิเมียร์ ‘เพา’ เมืองทั้งสองสามปีต่อมา ในการทำศึกกับเมืองมินสก์ (Minsk) ‘เราเข้ายึดครองเมืองได้และไม่ไว้วิตทั้งสิ้นไม่ว่าคนหรือสัตว์’ ในตอนนี้พวกคิวมันนอกคานาภายใต้เป็นพันธมิตรของลาดิเมียร์ ใน ค.ศ. 1084 ลาดิเมียร์ทรงสู้รบกับเจ้าชายรุสเซียหlayskyองค์เพื่อนำเจ้าชายยาโรโลฟ (Yaropolk Iziaslavich) กลับคืนสู่บลังก์ แห่งวลาดิเมียร์(Volynia) วีซิชิตของลาดิเมียร์ โนโนมัคยังคงดำเนินต่อมาในรูปแบบเดิม ความบาดหมางภายในบางครั้งเกิดขึ้นเพื่อความยุติธรรม เช่นที่มีการต่อสู้ภายในครั้งสำคัญในค.ศ. 1097 การสู้รบทองลาดิเมียร์จริง ๆ แล้วหลายครั้งมุ่งต่อต้านชาศึกจาก ‘ภายนอก’ แต่ความจริงก็ยังคงเป็นว่าสันติสุขอันยากนานไม่บังเกิดขึ้นได้เลยในสมัยนั้น การต่อสู้เพื่อวีดิททางแห่งยุติธรรม ‘มักก่อให้เกิดสังคมรากฐานเมืองที่สร้างความเสียหายย่อยยับ ในคริสตศตวรรษที่ 11-12 นักเขียนพงศาวดารมักมองว่าส่งครามเหล่านี้เป็นเรื่องปกติถึงจะก่อให้เกิดประสบการณ์อันน่าเลี้ยงใจขึ้นก็ตาม พงศาวดารฉบับอิปปากิอัส (Hypatius Chronicle) รวมทั้งข้อคิดเห็นต่าง ๆ ใน ค.ศ. 1185 กล่าวแสดงความเสียใจกับเรื่องที่เจ้าชายชอบทะเลาะวิวาทกัน งานนี้เป็นของนักเขียนพงศาวดารแนวอนโนนและเกือบจะเป็นข้อยกเว้นสำหรับกฎหมายที่วางไว้

พินัยกรรมของลาดิเมียร์ โนโนมัคแสดงทัศนะของพระองค์เรื่องหน้าที่ของเจ้าชาย ประการแรกคือเจ้าชายควรเป็นนักบริหารที่แข็งขันและรอบคอบ ‘อย่าเกียจคร้านการดูแลกิจการงานเมืองของเจ้า ให้ตรวจสอบทุกสิ่งทุกอย่าง อย่า妄ใจไม่ว่าจะเป็นนายงานหรือคนรับใช้’ ลาดิเมียร์มักทรงอ้างประสบการณ์ของพระองค์เอง ‘อะไรที่คนรับใช้จะต้องทำ ชาฯ ทำ ... ทั้งวันทั้งคืน ไม่ยอมให้ตนเองได้พัก ชาฯ ไม่เชื่อฟังอุปราชและเจ้าพนักงาน(birich) แต่จะทำทุกอย่างที่

จำเป็นต้องทำ แม้ในบ้านของชา่าเอง” ช้อเต็จจริงบางประการบอกถึงนโยบายเศรษฐกิจของลาดีมีร์ เช่นข้อกฎหมายและการที่พระองค์ทรงพยายามจัดการ เวชุดรัตตอกเบี้ยของนายเงินและ การใช้ห้อสัญญาผูกนัดใช้งานเป็นห้อที่ทรงใช้ไว้เมื่อพระองค์เอง อ่า่างไรก็ได้การดำเนินนโยบายดังกล่าวเป็นเพียงการทำางานสืบต่อจากยาราสลาฟพระอัยกาของพระองค์

หน้าที่สำคัญของเจ้าชายคือการให้ความยุติธรรม ยุติธรรมเป็นหลักที่ผู้พิพากษาพึงกระทำตามหน้าที่ และยุติธรรม (pravda)² นี้เป็นสิ่งที่ประชาชนคาดหวังจากเจ้าชาย ในพันธุกรรมของลาดีมีร์ ทรงกำหนดเรื่องยุติธรรมไว้ต่อกจากเรื่องหน้าที่ของเจ้าชายทางด้านศาสนา ทรงอธิบายว่า เจ้าชายทรงมีภารกิจทางด้านการยุติธรรมคือป้องกันผู้ที่คุณแผลและยากจน ‘คุ้มครอง หญิงม่าย และอย่าให้ผู้ใดใช้กำลังชั่วเหล็กแก่กันได้’ วลาดีมีรทรงค่านิยมตามรองพระบาท ของพระอัยกาผู้ทรงนิพนธ์งานเล่มสำคัญเกี่ยวกับการยุติธรรมไว้ คือการยุติธรรมของรัสเซีย (Russkaja pravda) กษัตริย์องค์ต่อๆ มาทรงเสริมเติม องค์แรกคือยาโรสลาฟ และองค์ต่อมาคือลาดีมีร ในศตวรรษนี้มีเอกสารต้นฉบับที่สำคัญและประมาณงานเกี่ยวกับกฎหมายเบียบดัด ในหนังสือกฎหมายเป็นเรื่องของการไต่สวนคดีความ การประเมินและทดสอบพยานและการร้องเรียนของพลเมือง ส่อแสดงว่ามีความพยายามที่จะให้เกิดความยุติธรรมขึ้น

ปรัชญาที่ได้จากการตีความหมายประวัติศาสตร์โลกหรือการยธรรม (Weltanschauung) ของสมัยนี้ปรากฏอยู่ในมาตรฐานต่างๆ ในหนังสือกฎหมายเหล่านี้ ลักษณะการลงโทษตามที่ได้ตราไว้ออกจะสำคัญเป็นพิเศษ มีการกำหนดชั้นผู้ก่อ弥บางประการที่บ่งบอกถึงความพยายามส่วนรักษาไว้กิจการให้สายโลหิตแก้แค้นทดแทนแบบพวกนองศาสนา เมื่อเกิดกรณีฆาตกรรมผู้ที่เป็นบิดา ตามกฎหมายจะชื่นชื่อบรดาผู้ที่ต้องทำการแก้แค้นแทนได้แก่บุตรชาย พี่ชาย น้องชาย ลูกพี่ลูกน้อง หรือหลานที่เป็นห้างฝ่ายชายของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อนั้น บางกรณีได้ยกเลิกการแก้แค้นแบบศึกสายเลือดและใช้การปรับ (Virač)แทน อันที่จริงเรื่องที่จะให้ทัดเทียมกับตามกฎหมายนั้นไม่อาจทำได้ หากสังหารวัชลัตนนางบริวารของกษัตริย์หรือเจ้าพนักงาน บทลงโทษคือถูกปรับเป็นสองเท่าของจำนวนค่าปรับที่จะจ่ายเป็นค่าทดแทนสำหรับกรณีสังหารพ่อค้าหรือข้ารับใช้ของใบยาร์ (ชุนนางข้าราชการ) และค่าปรับสำหรับคดีสังหารพ่อค้าหรือคนรับใช้ทั่วไป (khlop) ที่มันอย่างลงกว่านั้น มีการยกเลิกสิทธิ์แก้แค้นต่อการสนประนาทจนหมดสิ้น ลักษณะของการปรับแสดงว่ากฎหมายที่เรียกว่า ‘ป่าเดือน’ (barbaric) นั้นยัง ‘ป่าเดือน’ น้อยกว่ากฎหมายรัสเซียตั้งแต่คริสตศตวรรษที่ 15 ถึง คริสตศตวรรษที่ 19 มาก นอกจากนั้น นักเขียนทั้งพระและราواสมักกต้องกล่าวประนามความอยุติธรรม (sud kriv) และบทลงโทษ ‘ที่ไม่มีการไต่สวน’ (ne ispytav) อย่างรุนแรงเสมอมา

เรื่องราวเกี่ยวกับวัฒนธรรม

ในช่วงหลายร้อยปีแรกของประวัติศาสตร์ภูมิปัญญาไทยประเทศไทยเป็นวันอุก ลักษณะประการหนึ่งที่ปรากฏให้เห็นในผลงานวรรณกรรมเสมอคือ ‘ความคงแก่เรียน’ ของนักบัวและเจ้าชายแต่ละองค์ นับเป็นความเจริญทางวัฒนธรรมที่ควรแก่การยกย่องอย่างยิ่ง ในกลุ่มนักบัวที่ควรเอียนนามได้แก่ 希拉列ียน (Hilarion) (คริสตศตวรรษที่ 11) และคลิน สโนเลียติช (Klim Smoliatich) และคิริลแห่งตูโรฟ (Kirill of Turov) (คริสตศตวรรษที่ 12) เจ้าชายที่ทรงค่าแก่การสุดดียกย่องคือ เจ้าชายเซโอลอด (Vsevolod) พระราชบิดาของ瓦ลเดมาร์ ในโน้มคพระองค์ทรงรู้ทักษะ และเจ้าชาย瓦ลเดมาร์ วาสิลโกริช (Vladimir Vasilkovich) (คริสตศตวรรษที่ 13) ผู้ทรงได้พระสมัญญานามว่า ‘ปราชญ์’ กิจกรรมทางวัฒนธรรมไม่ว่าจะเป็นงานเชียนประเภทต่างๆ บทสาดตลอดจนงานคัดลอกและผูกเล่มหนังสือ นักเชียนประจำสมัยได้บันทึกไว้หมด ตัวอย่างเช่นเล่าว่า นักบุญเฟโอดอร์ (St. Feodosii) ช่วยผูกเล่มหนังสือ บางครั้งมีเรื่องเล่าเกี่ยวกับกิจกรรมทางปัญญาในราชสำนักของเจ้าชายองค์ต่างๆ ได้แก่การอ่านออกเสียงสาระทางเทววิทยา มีชื่นส่วนงานเชียนของเจ้าชายบางองค์ตกทอดมาจนถึงสมัยนี้แม้แต่นานนักรับงานคัดลอกหนังสือวาลเดมาร์ วาสิลโกริชทรงเป็นตัวอย่าง

กิจกรรมทางวัฒนธรรมอื่นๆ ได้แก่ ก่อตั้งโรงเรียนและสร้างวัดวาอารามเป็นต้น พงศ์ ศาสตราภก กล่าวถึงการก่อตั้งโรงเรียนโดยย้อนไปถึงเรื่องที่นักบุญลาดีมีร王爷ประค่าครัวให้ ยุวชนที่แม้จะอยู่ใน 'ครอบครัวที่ดีที่สุด' ได้เข้าโรงเรียน เป็นเรื่องที่เชื่อกันมานานแล้วว่า การให้ การศึกษาเล่าเรียนไม่เป็นที่แพร่หลายแต่อย่างน้อยที่สุดก็มีผู้อ่านออกเสียงได้โดยทั่วไปอย่าง แน่นอน ประการหนึ่งคือปรากฏว่า กองของพากฟ้อค้านกหมายในชาบูรักหักพังของวัดเก่าและที่ สำคัญอย่างยิ่งคือพบจดหมาย และเอกสารจำนวนมากที่นอฟโกรอด เป็นตัวอักษรที่ชัดลงบน เปลือกไม้ มีงานพิมพ์หนาแน่นโดยคนพื้นถิ่น

สืบความใน พงศาวดารฉบับแรก เกี่ยวกับกิจกรรมทางวัฒนธรรมของเจ้าชายยาโร
สถาฟผู้ข้าญฉลาดบ่งบอกถึงการเชิดชูค่าชองการศึกษาไว้อย่างสูง 'ยาโรสถาฟทุ่มเทพระองค์ให้
กับหนังสือ พระองค์ทรงอ่านอย่างต่อเนื่องทั้งกลางวันและกลางคืน พระองค์ทรงรวบรวม
อาลักษณ์ไว้หลายคัน และโปรดให้แปลภาษากรีกเป็นภาษาสถาฟ พระองค์ทรงพระอักษรและ
ทรงสะสมหนังสือหลายเล่ม' ผู้เขียนขอความนี้ยกย่องค่าชองหนังสือไว้เต็มหน้า 'สายสารที่ให้
ความชุ่มฉ่ำแก่ผืนแผ่นดินทั้งโลก มันเป็นฤดูผลิตงานทางปัญญาเพราะหนังสือมีความลึกที่หยิ่ง
ไม่ได้ ด้วยหนังสือปลองประโลมเราให้คลายเครา มันเป็นเครื่องหนีภารร์ใจให้สงบ หากว่าเจ้า
มุงแสงแห่งปัญญา เจ้าจะได้กำไรก้อนใหญ่แก่จิตวิญญาณของเจ้า เชาผู้ซึ่งอ่านหนังสือมักได้

สนใจกับพระเจ้า หรือกับบุรุษผู้คักดีสิกธ์” ถ้อยคำสรรเสริญเช่นนี้พบได้อีกจากงานเขียนต่างๆ ของสมัย นับตั้งแต่ ค.ศ.1076 เป็นต้นมา อาจกล่าวได้ว่าคริสตศตวรรษที่ 11 เป็นสมัยที่ชาวสلافตะวันออกมีความคุ้นเคยกับงานอักษรศาสตร์ วรรณคดีแพร่หลาย และไม่มีลักษณะทางศาสนาเลย มีงานประวัติศาสตร์ นิยายเรื่องรักใคร่และหนังสือเกี่ยวกับภูมิศาสตร์และวิทยาศาสตร์ งานเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นวรรณคดีลีดตินของตะวันตกในสมัยกลางตอนต้น ชาวสلافที่อ่านออกทุกคนรู้และเข้าใจเรื่องได้ เพราะมีบทแปลเป็นภาษาสلاف

นอกจากหนังสือแล้ว วัด รูปเคารพ ศิลปะ ศาสนาและบทสาคุณต้มค่าสูงเช่นกัน เห็นได้จากบทสุดท้ายครึ่งปีแรกที่เมืองโอลิแวนช์ นองคูเมืองเห็นแสงมังเมล็อง มองดูวัดวาอาราม เห็นเป็นบานงดงาม มองดูคริสตจักรเติบใหญ่ไฟ正常使用 มองดูเมืองเห็นระบบปรับเรื่องรองด้วยแสงแห่งรูปนักบุญ อบอุ่นด้วยเครื่องหอม อิงอลงด้วยเสียงสุดดีและบทเพลงศาสนา”

เมื่อเวลาผ่านไป เรื่องราวทางวัฒนธรรมจะยิ่งให้ภาพลักษณ์ที่ออกอาการโไอ้อวดและฉบับฉบับปลอมมากขึ้น ในคริสตศตวรรษที่ 12-13 คำบรรยายเกี่ยวกับการก่อสร้างวัด ศิลปกรรมและหนังสือล้วนความแสงสีรุ้งและเป็นสีทองเสี่ยมมาก เราตัดสินระดับวัฒนธรรมตามที่เป็นจริงได้โดยศึกษาจากการเผยแพร่ที่ตกทอดมาถึงปัจจุบัน และเมื่อได้ทำเช่นนั้นแล้วเราจะสามารถตัดสินได้ว่า นับมานานถึงคริสตศตวรรษที่ 13 ไม่เพียงแต่งานวรรณกรรมเท่านั้นที่มีความงามตามเยี่ยมยอด งานเปลี่ยนเป็นเลิศด้วยเช่นกัน

วัฒนธรรมที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือการปรับปรุงที่ดิน ในพงคาวดานมีข้อคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องน้ำมากน้ำย เรื่องการตัดถนนทำให้มีคำว่า “โนสติ โนสติติ” (mosti mostiti - วางเส้นทาง) pragmoy yu bonya ชาลาดิมีร์ โนโนมัคทรงดำริว่าหน้าที่ของกษัตริย์คือกำจัดสัตว์ป่า ดังนี้จึงมีคำพրบณนาเกี่ยวกับความสำเร็จในการล่าสัตว์ของพระองค์ “ช้าๆ ล่าและฆ่าสัตว์ทุกชนิด...ช้าๆ นัดม้าป้าด้วยมือของช้าๆ เอง ความป้าสองตัวเหวี่ยงช้าๆ และม้าของช้าด้วยเข้าของมัน กวางป้าชวิดช้าๆ กวางเอลค์ย่างบนตัวช้าๆ ตัวหนึ่งเข้าชวิดช้าๆ หมูป้าลึกເຄາດบนของช้าฯไปจากสายคาด หมีกัดผ้าคาดอาบน้ำของช้าฯ สัตว์ป่า(อาจเป็นตัวลินช์หรือแมวป่า) ใจเข้าที่สะโพกและเหวี่ยงช้าฯกับม้าของช้าฯล้มลง แต่พระเป็นเจ้าทรงประทานความแข็งแกร่งแก่ช้าฯ...ฉะนั้นแล้วที่ช้าฯ ต้องลำบากเมื่อออกล่าสัตว์” ปลายคริสตศตวรรษที่ 13 มีถ้อยคำยกย่องเจ้าชายผู้ทรงปรีชาสามารถในการล่าสัตว์ pragmoy yu daway

ร่องรอยเกี่ยวกับรัฐในอุดมคติของชาวคริสต์

วลาดิมีร์ โนโว้มัคทรงโปรดปราณความคิดที่จะให้รัฐจัดสวัสดิการแก่ประชาชนเป็นอย่างมาก พระองค์ทรงสงสัยว่าทรงมีสิทธิชิงบงลงโทษประหารซึ่วิตผู้ใดหรือไม่ พระองค์ไม่เคยทรงกระทำถึงขั้นนั้นเมื่อน้อยอย่างที่นักบุญวลาดิมีร์ทรงกระทำ (ตามที่ได้กล่าวไว้ในพงศาวดารฉบับแรก) วลาดิมีร์ โนโว้มัคทรงปฏิเสธบทลงโทษถึงประหาร “ไม่ฆ่าทั้งผู้บริสุทธิ์ หรือผู้ก่ออาชญากรรม ทั้งไม่สั่งให้ฆ่าบุคคลผู้นั้น ถึงแม้ว่าเขามีความดурดิบ...” ในเวลาเดียวกัน พระองค์ทรงประทานพระโอวาทแด่พระโกรสว่า “หนีอสังข์นี้ได้ อย่าลืมคนยากจน จัดหาให้พวกเขาระบุ...” และวลาดิมีร์ตรัสเสริมว่า “ถ้าเป็นไปได้ ห้องความสองวรรคที่แสดงแนวความคิดทางการปกครองของโนโว้มัค ต้องถือว่าเป็นความปรารถนาอันแรงกล้า เพราะหากที่จะสรุปว่า วลาดิมีร์และโกรสไม่เคยทรงกำหนดโทษประหาร วลาดิมีร์ทรงพยายามต่อสู้กับความยากจนของประชาชน และกับการที่ประชาชนตกเป็นเหยื่อสิ่งพระองค์ทรงสามารถช่วยบรรเทาให้ได้บ้างเป็นบางส่วนเท่านั้น

ตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 12 แนวคิดเรื่องรัฐคริสต์ สวัสดิการอีกแบบหนึ่งปรากฏขึ้นเป็นครั้งแรก และมีความสำคัญอย่างยิ่ง นั่นคือรัฐเทวาริปไตย ในบทบรรยายเรื่องเจ้าชายที่แม่ว่า พระราชจะเป็นผู้เชี่ยว ภัยแสดงให้เห็นว่าการประพฤติเคร่งครัดทางศาสนาเพียงภายนอกเป็นเรื่องสำคัญยิ่งขึ้นทุกที ในการก่อสร้างวัด มีการประดับประดาอย่างหรูหราพุ่มเฟือยและเน้นเรื่อง “ความรัก” ของนักบุญอย่างมาก many แสดงอาการซื่นชมยิ่งกว่าเรื่องที่เจ้าชายทรงใส่พระทัย ต่อกิจการของรัฐ และต่อลูกน้อย ตั้งแต่ค.ศ. 1175 เป็นต้นมา พงศาวดารได้บรรจุห้องความที่ต่อมานี้ความสำคัญอย่างยิ่งต่อประวัติศาสตร์ภูมิปัญญาธรุสเซีย คือ “ในความเป็นบุคคลธรรมชาติ กษัตริย์ทรงเป็นเหมือนคนอื่นทั่วไป แต่อาศัยค่าแห่งอำนาจจากตำแหน่งที่ประทับ ทรงเป็นตั้งพระเป็นเจ้า ออยู่เหนือนอกคนอื่น ๆ เป็นห้องความที่คัดตัดตอนจากบทสุดดิเทอดพระเกียรติพระจักรพระดิจัดเดียน นักเชียนชาวบีแซนทิน ชื่ออาปิต(Agapit) (อกา เปโตส- Agapetos) เชียนขึ้น (อกาปิตเพียงแสดงไวหาร แต่ต่อมากลับมีผู้ยึดถือเป็นจริงเป็นจัง มีผู้ใช้ชื่อความนี้อย่างจริงจังเป็นพิเศษกับเจ้าชายอันเดร โบโกลูบสกี(Andrei Bogoliubskii) แต่พระองค์ไม่ใช่กษัตริย์ในอุดมคติ ในค.ศ. 1174 เหล่าทูนนางโนยาาร์ปลงพระชนม์เจ้าชายอันเดร พิจารณาจากทุกเรื่องที่เกี่ยวกับพระองค์ได้ว่าพระทรงเป็นนักการเมืองผู้หมายบ้าและทรงเป็นทรราชพระทัยด้วย ในค.ศ. 1171 อันเดรทรงต่อสู้กับเจ้าชายองค์อื่น ๆ และทรงเป็นองค์แรกที่บุกเข้าทำลายนครคีเยฟอันเก่าแก่ ทรงปล้นสะดมเผาพลางวัววารามโดยไม่ทรงลังเล พระองค์ไม่ทรงประทับในนครที่ตีได้ กลับไปประทับที่เมืองทางตะวันออกเฉียงเหนือ คือเมืองวลาดิมีร์ที่ซึ่ง

โปรดให้ก่อสร้างอาคารต่างๆอย่างโดยอ้างถูกต้อง ข้าราชการบริพารผู้ซึ่งมีสัตย์เชี่ยนบกสุดดีพระองค์แต่ก็จับสังเกตได้ว่าทรงมีลักษณะทรงราษฎร “อย่างถึงขนาด” จริงๆ ผู้เชี่ยนบกสุดดีเตรียมประกาศให้เจ้าชายเป็นนักบุญพระองค์ทรง “กระทำการแบบนักบุญมาร์ติน” สิ่งนักลายเป็นสิ่งชั่วร้ายที่จะคงความในเวลาต่อมา

บทเริ่มต้นเรื่องราวชีวิตและวรรณกรรมคริสตศาสนາ

เรื่องของความเคร่งศาสนากองชาวรุสเซียในคริสตศตวรรษที่ 11-12 เช้าใจง่ายกว่าแนวคิดเรื่องรัฐของรุสเซีย เริ่มแรกนั้นอาจเช้าใจว่าความเคร่งครัดครรภ์ในศาสนาของชาวรุสเซียไม่มีรูปลักษณะ แต่เมื่อพิจารณาถ่องแท้แล้วจึงเห็นว่าไม่ใช่ว่าผู้คนมีความเลื่อมใสครรภ์ชาหล้ายอย่างต่างๆ กัน แต่เมื่อเพียงครรภ์ทางแบบที่แตกต่างเป็นทางตรงข้ามกันอย่างชัดเจน ความเป็นปฏิบัติของสองแนวคิดที่ชัดแย้งกันนี้มีนานาหลายศตวรรษและในคริสตศตวรรษที่ 15 จึงได้ปรากฏเป็นขบวนการทางปัญญาแบบใหม่ขึ้น

เอกสารสมัยต้นเกี่ยวกับคำประการศาสนาใหม่ๆให้เห็นถึงแนวทางสองประการที่แตกต่างกัน ประการหนึ่งว่าด้วยเรื่องวัดและสำนักสงฆ์ อีกประการหนึ่งว่าด้วยเรื่องวิญญาณที่ถือเครื่องที่ยังคงเป็นส่วนหนึ่งของ "โลก" อุป แต่การณางจะรับใช้พระเจ้าและปฏิบัติตามบัญญัติของพระองค์อย่างเต็มที่ ชาวลังคริสตศตวรรษที่ 11 เป็นต้นมา มีเมืองโปลิแตนเป็นชาว슬라ฟ ซึ่งมีลักษณะ ต่อกันท่านจำต้องยกตัวแห่งหนึ่งท่านให้กับชาวกรีกผู้หนึ่ง ไม่นานนักมีชาว슬라ฟ ได้เป็นบิชอปประจำอาณัติตามเมืองต่างๆ ถึงตอนนี้บุตรธรรมที่ตกทอดมาถึงปัจจุบันมีจำนวนเพิ่มขึ้นมากมาย ส่วนใหญ่เป็นงานที่นักบวชเชียนแปลและคัดลอกไว้ นักเชียน นักแปลและนักคัดลอกเหล่านี้เป็นชาว슬라ฟ บางคนอาจไม่ใช่ชาว슬라ฟแต่วันออก ส่วนใหญ่เป็นชาวบัลแกเรีย นอกจากนั้นผู้มีอำนาจจากปีกครองคนละสังฆกริกเคยใช้ชาว슬라ฟเป็นเลขาธุการช่วยเหลืองานแปลจดหมายเวียนและแปลงานเชียนประเทวที่น้ำ ชาว슬라ฟที่ทำงานในบีแซนทิอุมได้เรียนรีบและเปลี่ยนสำเนางานเชียนที่ออกจากสำนักเลขาธิการแห่งบิชอปชาวกรีกในต่างแดน ต่อมาเมืองตั้งกลุ่มนักอักษรศาสตร์มืออาชีพ (Literati) ขึ้นและเป็นอิสระจากสำนักเลขาธิการแห่งบิชอป สมัยแรกมีบิชอปชาวรุสเชียเพียงไม่กี่รูปที่ทำงานแข็งขันทางด้านอักษรศาสตร์ พระและสมการเจ้าวัดกลับมีบทบาทสำคัญยิ่งกว่ามาก

วัดถ้ำคีบ

เดิมวัดรุสเซียมีสมัยก่อนແບບไม่ได้ติดต่อกับผู้ปกครองคณะสงฆ์กรีก สมัยแรกวัดรุสเซียมักเกิดจากการที่ ‘ผู้เช้าริต’ ที่เคร่งครัดในศาสนาเริ่มก่อตั้งขึ้น ตัวอย่างคือวัดถ้ำดีเยฟ อันลือชื่อ พงศาวดารฉบับแรกอธิบายว่าวัดนี้นำจะก่อตั้งขึ้นภายหลังค.ศ. 1040 พงศาวดารฉบับ

ค.ศ. 1051 บอกรวบรวมวิสาหกรรมแห่งคือเยฟเป็นฤทธิ์ (postnik ได้แก่ 'ผู้ถืออุด') ผู้ปฏิบัติ เครื่องครัดและคงแก่เรียน ท่าน 'มีนิสัยชอบไปที่เนินเขาใกล้แม่น้ำดนีเปอร์เพื่อสวดภาวนา [ใน สมัยนั้น] ที่ตรงนั้นเป็นป่าทึบ ท่านชุดถ้าเล็กๆ กว้างสองฟ้าซอน...และไปที่นั้นเพื่ออ่านตำรา แห่งโภเกยาม (Book of Hours) และเพื่อแอบสวดภาวนาถวายแด่พระเป็นเจ้า' ในค.ศ. 1051 ท่านได้เป็นเมโทรโพลิแทน ท่านเป็นชาวพื้นเมืองคือเยฟคนแรกที่ได้ครองตำแหน่งนี้ บริเวณถ้า ของวิสาหกรรมที่เป็นอาศรมฤทธิ์ได้ก่อสร้างเป็นสำนักสงฆ์ พงศาวดารบอกริ่องราวด่อนมา (เป็นตอน ที่นักบวชประจำวัดนี้เขียนขึ้น) ว่า 'ในเวลาต่อมา มีพระราษฎร์หนึ่งอาศัยอยู่ในเมืองลูเบ็ค (Lübeck) พระเจ้าทรงดลใจให้เข้าไปยังต่างแดน เช้าไปถึงเนินเขาสักดิลธ์ [อาโซส (Athos)] เก็บสำนักสงฆ์ที่นั้น ได้เข้าไปเยือนและพบว่าซึ่วิตนักบวชนั้นนำพ่อใจยังนัก เช้าได้ไปยังวัดแห่ง หนึ่งที่นั้นและขอให้สมการบวชให้ สมการตกลงตามคำขอ บวชให้แล้วให้นาม [ทางสงฆ์] ว่า อันโนนี (Antonii) สั่งสอนและอบรมวินัยให้ 'อันโนนีเดินทางมาที่คือเยฟ' พิจารณาฯว่าเป็นที่น่า พำนักอาศัย ท่านเข้าเยี่ยมวัดหลายแห่ง [ที่คือเยฟ] และเป็นไปตามพระประสงค์ของพระเจ้า ท่านได้พบว่าไม่มีที่ได้นำพ่อใจ ท่านจึงเริ่มท่องไปตามป่าตามเชาจนถึงที่ที่วิสาหกรรมเคยชุดถ้า อยู่ ท่านเกิดรักที่ตรงนี้ ได้พำนักที่นั้นและด้วยน้ำตาท่านเริ่มสวดภาวนาแด่พระเจ้า' นี้คือเรื่อง ราวที่เล่าอย่างง่ายๆ ในพงศาวดารฉบับแรก

อันโนนี 'กล้ายเป็นผู้มีชื่อเสียงในฐานะ อันโนนีผู้ยิ่งใหญ่' เมื่อแรกนี 'คนดี ๆ จาก ละแวกไกลเดียงนาเยือนท่าน ต่อมากายหลังค.ศ. 1054 แม้แต่แกรนด์ปรินซ์อิเซียสลาฟก็เสด็จ มาเยือน' และผู้คนทั้งหมดได้เรียนรู้จากท่านอันโนนีผู้ยิ่งใหญ่และเคารพบูชาท่านและเหล่า ภราดา(พระ) เริ่มพากันมาหาท่าน และท่านยอมรับพวงมาลาและสั่งสอนพวงมาลา เมื่อมีพระ ใหม่เพิ่มขึ้นเป็น 12 รูป พวงท่ามเหล่านั้นชุดถ้าเพิ่มและสร้างโบสถ์ขึ้นหลังหนึ่ง อันโนนี 'แต่ง ตั้ง' พระรูปหนึ่งขึ้นเป็นสมการ แล้วท่านก็จากไปเพื่อแสวงหาสันดิษฐ์ สมการองค์ต่อมาคือ เพโอดีสี (Feodosii) ท่านสร้างความเจริญให้แก่วัด ในสมัยของท่าน วัดได้ก่อสร้างเป็นศูนย์ กลางแห่งปัญญาโดยเฉพาะทางด้านอักษรศาสตร์

วัดต่างๆ ที่ตั้งอยู่ในนครคือเยฟ บางวัดเป็นวัดที่ผู้ปกครองคณะสังฆกรีริเริ่มก่อตั้งขึ้น แต่พระในวัดเป็นชาวพื้นเมืองสลาฟ ต่อมามีการสร้างวัดขึ้นตามเมืองใหญ่ๆ ไม่นานก็มีวัด อยู่โดยรอบนครคือเยฟและอฟโกรอด

ในสมัยแรก ชีวิตภายในวัดเป็นเรื่องของการประพฤติปฏิบัติถืออุดตลอด อันโนนีเอง 'ฉันเพียงขนมปังแห้ง ฉันวันเว้นวัน และดื่มน้ำเพียงเล็กน้อย...ไม่ได้พักเลยทั้งวันทั้งคืน กระทำความเพียรออย่างมากให้ตื่นอยู่ตลอดและสวดภาวนาเรื่อยไป' เพโอดีสีเป็นผู้ซึ่งคนหนึ่ง

ด้วย แต่ท่านเป็นต้นแบบของลัทธิบำเพ็ญเพียรอย่างสุดยอด ท่านออกไปที่ถ้ำเพียงเพื่อถืออุดสีสีบวันตามเทศกาล “การถืออุดครั้งสำคัญ” เท่านั้น และในบทtechnicของท่าน แสดงความเห็นว่ามนุษย์แม้จะเป็นพระก็ควรพยายามค่าแรงเดียวพระเจ้า อาการนี้คือการถืออุดเป็นเวลาสี่สิบวัน ในเรื่องชีวิตนักบุญตอนที่กล่าวถึงเฟโอดอร์สแตดงไว้ชัดเจนว่าท่านประณนาอย่างยิ่งที่จะได้เห็นการกระทำการความเพียรโดยสุดยอด ประมาณและภารกิจของแรงงานท่านให้เป็นประโยชน์ประกอบกัน ความคิดเห็นเช่นนี้เป็นประเพณีของสานักสงฆ์ปาเลสไตน์ ผู้แสดงความเห็นนี้ไว้ชัดเจนคือนักบุญซบบากัส (St.Sabbas) เจ้าของต้นนาเรื่องราวที่แพร่หลายอยู่ในบทแปลภาษาอา拉บ ตั้งแต่สมัยต้นที่อา拉บตะวันออกเริ่มนับถือคริสตศาสนา ในตอนนั้นการกระทำการเพียรอย่างเคร่งครัดจริงจังยังไม่เป็นที่รู้จักแม้ที่วัดถ้ำคัมภีร์ฟ จนถึงสมัยต่อมาในคริสตศตวรรษที่ 11 และต้นคริสตศตวรรษที่ 12 พระในวัดนี้จึงยึดมั่นกระทำความเพียรอย่างสุดยอด และที่สำคัญกว่านั้นคือเรื่องการถือครัวครั้งแรกในศาสนากองพระราส

การถือครองทรัพย์สินของผู้ดูแลในคริสตศตวรรษที่ 12 : เจ้าชายผู้ถือครอง

มีงานสำคัญสองชั้นที่ระบุว่ามีมู่ลี่ราภัสที่ถือครองทรัพย์ในครัวเรือนต่อมาและบอกลักษณะความเคร่งครัดนั้นด้วย งานชั้นแรกคือ พินัยกรรม (Testament) ของเจ้าชายลาติมีร์โนโภน็ค เนื้อหาตอนกลางเป็นโควตาแಡ์โอลส์กงลาติมีร์ และแต่ “ผู้อื่นที่จะฟังคำอ่านงานนี้” พินัยกรรมตอนนี้จัดว่าเป็นระเบียบซึ่งเริ่มนั่นด้วยข้อสั่งเกตเเก่ยกันหน้าที่ของมนุษย์ต่อคานาน และตั้งใจให้พินัยกรรมเป็นประโยชน์แก่เจ้าชายผู้ที่จะทรงอ่านจะสืบท่อไป พระองค์ทรงย้ำอย่างจริงจังว่า พระเจ้าทรงกำหนดหน้าที่ให้มนุษย์อย่างพอเพียงที่จะปลดเปลี่องบาปให้ภัยภานุรอดพ้นภัยได้และ “ทำให้สำเร็จได้ไม่ยาก” มนุษย์จะได้รับพระกรุณาธิคุณแห่งพระเป็นเจ้าโดยปฏิบัติตามที่เพียงเล็กน้อย “การถือสันโดษมีชีวิตอย่างนักบาทและถืออดทนด้วยตนเอง” ไม่ใช่หนทางเดียวที่จะให้ได้มาซึ่งพระกรุณาธิคุณนั้น “ห้ามปฏิบัติเล็กน้อย” สามประการที่พระเจ้าทรงเจาะจงหมายเป็นวิถีด้านท่านการลงล่อของปีศาจได้คือ “พระเจ้าทรงแสดงหนทางแก่เราให้ปรบข้าศึก [ปีศาจ] ด้วยการกระทำดีสามประการ เรายังสามารถปลดปล่อยตัวเราให้เป็นอิสระจากมันและอาชันมันได้ ได้แก่ความสำนึกราบใน上帝 น้ำดูแลและการให้ทานสำหรับเจ้าบุตรของข้าฯ บัญญัติแห่งพระเจ้าไม่ให้เรื่องยากเลย อาศัยข้อปฏิบัติสามประการนี้ ผู้นั้นจะสามารถชาระบำบัดของตนได้ และมีที่ในสวรรค์สำหรับเจ้าอย่างแน่นอน ข้าฯ ขอร้องเจ้า เพื่อเห็นแก่พระเจ้า อย่าอยู่หอย่อน และล้มหน้าที่สามประการนี้เพื่อรำมั่นไม่ยากเลย” “ถ้าทำไม่ได้ทั้งหมด อย่างน้อยให้ได้เพียงครึ่งกึ่งดี” ข้อสำคัญที่สุดคือ “ให้ร้องให้แก่上帝ของเจ้า” “เมื่อพระเจ้าทรงทำให้หัวใจของเจ้าอ่อนโยนลง” ให้สวดภาวนาทุกเย็นเพร浼การสวดภาวนาจะช่วย

ขัดปีศาจได้ แต่ควรสอดภาระในเวลาอื่นด้วย เช่น ขณะสูรุบเป็นต้น ภาระภาระเมื่อมีมีงานให้ทำ ถ้าผู้ใดไม่รู้จักบทสอดภาระก่อนอย่างอื่น อย่างน้อยก็ควร “กล่าวกับตนเองช้าๆแล้วช้า อีกว่า ‘พระเจ้าทรงเมตตาเรา’ ” การเอ่ยคำภาระเช่นนี้ดีกว่า “มัวคิดเรื่องเหลาไหลไร้สาระ”

วลาดิมีร์ ตรัสถึงหน้าที่เฉพาะของเจ้าชายว่าในการตัดสินใจต้องไม่ลืมบัญญัติแห่งพระเจ้าและต้องยึดมั่นไว้ในใจเสมอว่า ‘ทรงกลัวต่อพระเจ้า’ หน้าที่ของเจ้าชายในส่วนของแต่ละองค์ เช่นการรักษาสัจจะจากเป็นเรื่องที่ได้อิทธิพลของศาสนา

ในจดหมายเรียนที่เมโทรโพลิแทนนิกิฟอร์ (Nikifor) ถวายลาดิมีร์ทำให้เข้าใจได้ชัดเจนว่าคณะผู้ปกครองของกรีกเห็นชอบด้วยกัน ‘การถือเครื่องแบบมาราส’ ของเจ้าชาย ลักษณะประการหนึ่งของเจ้าชายในอุดมคติคือ เป็นมาราสาผู้ถือเครื่องทางศาสนาเช่นที่ลาดิมีร์ทรงแสดงไว้ในพิธีกรรม วลาดิมีร์ไม่ทรงปฏิเสธที่ถือเครื่องแบบดุษที่ปฏิบัติอยู่ภายใต้ แต่พระองค์ทรงย้ำว่า ‘นั้นไม่ใช่การถือเครื่องแบบเดียวที่เป็นได้และไม่ใช่ทางเดียวที่จะช่วยให้ร่างกายไปให้กับจิตวิญญาณ

‘คำสอนแด่ผู้มีอันจะกิน’

งานเขียนที่เป็นอนุสรณ์เก่าแก่ชิ้นที่สองมีชื่อว่า ปกิณกะ (Isbornik) ต้นฉบับของงานชิ้นนี้เขียนขึ้นราوا ค.ศ. 1076 แต่เป็นบทคัดลอกงานต้นฉบับเก่าแก่ดั้งเดิมที่เป็นภาษาสلاف เป็นงานรวมรวมคำพังเพยประกอบด้วยข้อความที่มาจากการคัมภีร์ศักดิ์สิทธิ์โดยตัดตอนจากผลงานศาสนาของกรีกและภาษิตต่างๆ ที่เป็นของดั้งเดิมของคีเยฟ ในส่วนที่เป็นบทแปลเป็นงานเขียนอีสระ ซึ่งมีทั้งย่อความและดัดแปลง ที่สำคัญคืองานนี้มุ่งเรื่องของมาราส และในตอนหนึ่งกล่าวถึงพากคนรวย บทรวมคำพังเพยชิ้นหัวเรื่องว่า ‘คำสอนแด่ผู้มีอันจะกิน’ ถ้าจะให้คริสตียเป็นคำสมัยใหม่ก็อาจจะกล่าวได้ว่าหัวเรื่องใหญ่ของปกิณกะคือ ‘ปัญหาสังคม’ หรืออีกนัยหนึ่งคือ ‘กุศลกิจ’

ปกิณกะเน้นเรื่องการให้ทานเป็นพิเศษว่าเป็นอย่างหนึ่งใน ‘หน้าที่ง่ายๆ’ สามประการ ของมาราสที่วลาดิมีร์ ไม่โนมัคตรัสถึงผู้เขียนปกิณกะไม่ได้กล่าวเล่าย่างกระทำความเพียร แบบดุษที่เป็นหนทางสู่สวรรค์ การช่วยเหลือคนยากจนก็เพียงพอแล้ว พระเจ้าทรงปกปักษากษัตริย์ให้ทาน ยกยิให้แก่บ้าปชองพากชา การทำทานช่วยชาระวิญญาณของพากชาให้บริสุทธิ์ได้ เช่นเดียวกับที่วิญญาณของพระสงฆ์ได้รับการทำชำระด้วยการปฏิบัติตามแบบดุษ ‘การถืออดทำระล้างจิตวิญญาณของมนุษย์ได้’ ซึ่งนักเขียนพงคาวดารเชียนไว้ในเรื่องการก่อตั้งวัดถ้าคีเยฟ ปกิณกะ ค.ศ. 1076 ยืนยันว่า ‘น้ำดับไฟและการให้ทานชาระบำบัดภัยนี้ของชาได้’ ‘ผู้ที่เมตตาต่อบุคคลยากไร้จะได้รับพระกรุณาธิคุณแห่งพระเจ้า’ สวรรค์จะได้ยินคำสวดภาระของ

เข้า” ข้อความดังนี้เป็นบทเริ่มต้นของทุกเรื่อง เพราะในทางหนึ่งการให้ทานเป็นหนทางที่จะให้ได้มาซึ่งพระกรุณาธิคุณแห่งองค์พระผู้เป็นเจ้า ในอีกทางหนึ่งเป็นของวัญญี่มันบุญให้เพื่อตอบแทนที่พระเจ้าทรงประทานประโยชน์แก่เขา “เมื่อเจ้าได้รับของวัญญี่มันบุญยังไงจากพระเจ้า เจ้าควรมอบของวัญญี่มันยังไงเพื่อเป็นการตอบแทน” เป็นแนวคิดที่เกื้อหนเป็นไปในเชิงธุรกิจ เห็นได้ชัดเจนจากเรื่องราวที่เล่าสรุปไว้ในปกิณกะ “นิทานเรื่องโซโซเมนผู้เมตตา” (The Tale of Merciful Sozomen) เป็นบทแปล ซึ่งต่อมาได้พับเรื่องนี้อีกจนถึงคริสตศตวรรษที่ 19 ในต้นฉบับเรื่องศาสนา โซโซเมนมอบเสื่อคลุมแก่ขอทาน เช้าฝันเห็นตนเองได้ชั้นสารคดีและได้รับหินบรรจุเครื่องแต่งกายที่มีค่าหลายหิน ฝันนี้ทำให้เขาทำกุศลต่อไป เรื่องเล่าต่อมาว่าโซโซเมนเข้าวัดเพื่อบวช การเปลี่ยนแปลงเนื้อร่องตอนนี้ทำลายความหมายที่สำคัญแท้จริงของเรื่อง เพราะนิทานมีจุดหมายอยู่ที่ได้ส่งอิทธิพลต่อการปฏิบัติตนของประชาชนที่ยังคงอาศัยอยู่ในโลกนี้ต่อไป

อย่างไรก็ได้ เนื้อร่องทั้งหมดของปกิณกะ ไม่ได้สำคัญเรื่อง “ความเห็นแก่ตัว” เป็นแรงจูงใจให้กระทำแต่เพียงอย่างเดียว ยังมีแรงจูงใจอื่นที่ต่างๆ กันไปด้วย ผู้เขียนต้องการกระตุ้นเร้าให้คนรวยรู้สึกสงสารและเห็นอกเห็นใจผู้อื่น จึงอาศัยถ้อยคำแสดงภาพความทุกข์ยากของคนจนให้ผู้อ่านประทับใจอย่างไม่รู้เลือน “ภานเจ้านคนอยู่ในห้องที่ได้ตกแต่งไว้อย่างดี และเจ้ายินเสียงฟันเทกระหน้าลงอย่างหนัก ให้เจ้านิกลึงคนยกว่าพวกเขานอนอยู่นอกชายคา เม็ดฝันที่มีแหงประดุจศรีปัก บังต้องนั่งเพราบนอนไม่ได้ ต้องลุกขึ้นเพราสายฝน...ยามเหม็นต์ เจ้านั่งอยู่ภายใต้ห้องอันอบอุ่นและอดทนเสื่อออกได้โดยไม่ต้องกังวลต่อสิ่งใดในโลก ให้คิดถึงเสียงทอตดอนใจของผู้ยากที่ขาดตัวอยู่ไกล้ไฟกองน้อย ตาของพวกเขาแสงเพราะครวัณ ได้เพียงแค่อุ่นมือ แต่หลังและหัวตัวต้องหนาวเหน็บด้วยไอเย็น” เมื่ออ่านข้อความนี้แล้วผู้อ่านจะเห็นเป็นอย่างอื่นไม่ได้นอกจากจะต้องช่วยเหลือคนยากจน “โอลูกเอ่ย จงให้อาหารแก่ผู้ทิวไทย...ให้น้ำดื่มแก่ผู้กระหาย ให้ที่พักแก่คนจรดด ยี่่ย่มผู้ป่วยเจ็บ เยือนผู้ต้องชั่ง ดูว่าเขางามเป็นต้องมีอะไรและเข้าห้องหากได้อะไร”

การให้ทานแก่ผู้ยากไร้สำคัญยิ่งกว่าการสร้างความดงามโดยอ่าแก่วัด “ถ้าให้วัดที่ไม่มีลิ่งช่องตามที่จำเป็น นั่นเป็นสิ่งถูกต้องที่จะทำบุญแก่วัด แต่ถ้าให้แก่วัดที่มีรังคั่งผู้ให้มีสามารถดูได้ว่าจะเกิดอะไรขึ้นกับของที่ให้ไป...ต่อไปช่องนั้นอาจถูกทิ้งไปหรือสูญหายหรือถูกใจหรือไม่ชิงไป” ทานที่ให้แก่ผู้ที่ต้องการจริง ๆ เป็นเสมือนได้ “ถาวรแด่พระเจ้า”

ทัศนะนี้ถืออ กจะเป็น “เชิงพาณิชย์” เมื่อเปิดบัญชีฝากไว้บนสารคดี เป็นแรงจูงใจ ประการเดียวเพื่อให้เกิดเมตตาธรรมและทำกุศล ณ ที่นี่มุ่งเสนอแนะแก่นผู้มั่งคั่ง ปกิณกะใช้

ถ้อยคำรุนแรงแสดงให้เห็นลักษณะของการได้รับสิ่งเเล้วร้ายต่างๆ อาย่างเช่นอุกปัลัน และความล้มเหลวที่ไม่อาจมีจิตอันเป็นกุศลได้ ซึ่งจัดไว้ในจ้าพากเดียวกัน "มีการปล้นอยู่สองประเภท ประเภทหนึ่งคือเมื่อผู้คนดึงเสื้อคลุมออกจากหลังของคนยากจน และอีกประเภทคือเมื่อผู้คนนั้น สวนเสือให้คลุมหลังคนยากจนไม่ได้ เช่นที่ว่าไว้ในพินัยกรรมของโนโภมด คำพังเพยบทหนึ่ง ในปกิกะกล่าวยืนยันเข่นเดียวกันว่าพระเจ้าทรงคาดหวังจากมนุษย์เพียง "ของชั่วญัติขึ้นน้อย" (หน้าที่) เท่านั้น

ในคริสตศตวรรษที่ 12 มีหนังสือรวมบทเทศน์สอนบทที่มีสอนแต่นักบุญจอห์น คริสอสตัม (St. John Chrysostom) เป็นงานแสดงถึงลักษณะการทำกุศลใน "เชิงธุรกิจ" ซึ่งทางให้ผู้คนนั่งได้ไปสร้าง แต่มีค่าเฉลี่ยเท่ากับผลอย่างใหม่ที่ให้ทำกุศลไว้ด้วย มีคำพูดนาถชีวิตคนร่าร้ายไว้ก่อเรื่องเกิด บางตอนนำ้อศจรรย์จนกล้ายเป็นเรื่องเหลวไหลบ้าบกสำหรับผู้ค่าน งานนี้เป็น "คำสอนแต่ผู้มีอันจะกิน" เข่นกัน และเป็นการแนะนำว่าคนเราต้องถือเครื่องในศาสนานะที่ยังคงอยู่ในโลกนี้

ตำนานเรื่องพระที่ต่อต้านฤทธิ์

พงศาวดารฉบับแรก ค.ศ.1084 แสดงหลักฐานแน่นอนว่ามีการต่อต้านการปฏิบัติ ตามแบบฤทธิ์ เป็นตำนานที่สำคัญที่สุดที่ให้เห็นถึงคันตรายที่จะเกิดจากการกระทำการทำความเพียรอย่างเกินพอดี ด้วยเหตุที่ตำนานนี้หมายแสดงลักษณะชีวิตภัยในวัดสำคัญ เช่น พระมหาธรรมราชา อดีตต่อต้านการบำเพ็ญทุกรกิริยานั่งบัวสำคัญเป็นอย่างยิ่ง

ตำนานเล่าเรื่องอย่างง่ายๆ และแสดงให้เห็นชัดว่ามีอดีต หลังจากเล่าเรื่องที่สมการเพื่อโโคโลสเมรณะแล้ว ตำนานได้วางมาสาสกเรื่องชีวิตความเป็นอยู่ภัยในวัดสำคัญ เช่น ว่าพระสงฆ์ที่ร่วมสังฆกรรมกับเพื่อนโโคโลส "ส่องแสงสว่างด้วยความแห่งรุส" และพระราชนเรื่องการปฏิบัติ ตนอย่างฤทธิ์โดยย่อว่า พากห่านทั้งหลายเน้นเคยปลอกตนเองให้ตื่น สาดมนต์หวานและอดอาหาร บางรูปลิ้นวันเวนวัน บางรูปลิ้นส เมวันครึ้ง บางรูปลิ้นเป็นชนมปังกับน้ำ บ้างลิ้นเพียงผัก บ้างลิ้นผักดิบ พากห่านเชือฟังผู้อ้วนโซ อยู่ด้วยกันอย่างกลมเกลียว คอมดูและชราและสั่งสอนอบรมพระหนุ่มเหมือนดังเป็นบุตรแห่งตน ตอนแรกตำนานเห็นคนโดยมีจุดยืนอยู่ที่ฤทธิ์ แต่ในตอนต่อมากลับไม่ครับเรียกว่าการกระทำการทำความเพียรอย่างฤทธิ์เท่าไนดัก

พระบางรูปมี "พรสารค์ทางจิตวิญญาณ" เป็นพรสารค์ที่พระคริสต์ทรงสัญญาแก่พระสาวก (แมทธิว 10:8; มาρκ 16:18) ด้วยอย่างตือมีพระรูปหนึ่งมีพรสารค์ในด้านการรักษาเยียวยาความเจ็บป่วย ลักษณะนี้สามารถค่ากันใจได้ มีพรสารค์ที่สามารถเห็นโลกที่อยู่เหนือสัมผัสทั้งหมด พรสารค์ที่ทำให้ทุกสิ่งตีชั้นและในการพยากรณ์ แต่ไม่ได้อายัดถึงเรื่องการ

ทรมานกาย มีเรื่องของพระที่ชื่อว่าอิชาคี (Isaacii) ที่เล่าเรื่องพระรูปนี้ก็เพื่อเตือนให้พระหนักถึงอันตรายที่จะเกิดจากการทรมานกายเกินตัวและคัดค้านไม่เห็นด้วยกับ“มานะที่จะทรมานกาย” เพราะจะนำฤทธิ์ผู้ปฏิบัติไปสู่ความตายได้ เรื่องของอิชาคีสำคัญอยู่ที่ผู้เขียนใช้แบบการเขียนของบทแปลจากเรื่องพาทเทอริคอน³ แห่งปัลลาดิอุส (Patericon of Palladius) เรื่องเกี่ยวกับ瓦เลนส์ (Valens) ในบทที่ 25 ของอิส托เรีย ลอดเชียกา (Historia Lausiaca)

อิชาคีเป็นพ่อค้าที่ตัดสินใจวางเป็นพระและยกสมบัติให้คนยากจนและวัด ท่านเดินทางมายังคีเยฟเพื่อพบนักบุญอันโนนี (St. Antonii) อันโนนีรับไว้เป็นศิษย์และให้“นิสัย” อิชาคีให้ผมต่างเสื้อ ให้หนังแพะที่ยังไม่แห้งสนิทตีคลุมตัว หนังแห้งแล้วรัดผมติดตัวท่านสร้างความระสายเคืองให้แก่ผิวกาย อิชาคีซังตนอยู่ในถ้ำคุหาเล็กๆ กว้างสี่ศอก (แคบกว่าถ้าห้องอันโนนีถึงสี่เท่า) อิชาคีเค้าแต่สวัสดิวิภัณและครรภารถ จันเพียงแป๊พธิ์แผ่นเดียวสองวันครึ่ง ดีม น้ำเพียงเล็กน้อยเท่าที่นักบุญอันโนนีส่งผ่านทางช่องเล็กๆ ให้ หลับเพียงเงินสั้นๆ และอยู่ในท่านั้น ทำอย่างนี้ตลอดเป็นเวลาเจ็ดปี ทั้งที่ปฏิบัติอย่างเคร่งครัดและทรมานมาก แต่ก็ไม่มีอะไรดีขึ้น ท่านกลับถูกปีศาจล่อลง ปีศาจเข้ามาค้ายาให้ท่านก่อสั่งมีนานะกระทำทุกรกิจฯ ไม่นานนักอิชาคีก็เชื่อว่าตัวท่านก้าวน้ำถึงขั้นได้ตาทิพย์

ในคืนหนึ่งขณะที่ท่านสวดภาวนาอยู่ในความมืด “แสงสว่างดังดวงอาทิตย์ปรากฏขึ้นในทันใดและทำให้ตาของท่านมีดับดอต ส่องดุรุณผู้ดงามมาสู่ท่านและเอ่ยว่า ‘อิชาคี เรายังคือ เทพญา พวยคริสต์กำลังเส็จมาเยือนท่าน ให้ท่านจงค่านบัจ儒พื้นต่อเบื้องพระพักตร์’ อิชาคีไม่ทันได้ตระหนักเลยว่าปีศาจหลอกลงท่าน และลืมกระทำหมายสำคัญมหาการ เช่น ดังที่นักบุญจูลิเอนา (St. Julianus) ซึ่งตามตำนานว่าได้เคยทำเช่นนั้นในเหตุการณ์เช่นเดียวกันนี้ อิชาคีได้คงกายค่านบัรุงที่ท่านเข้าใจว่าเป็นพระคริสต์ และแล้วท่านจึงหลุดเข้าไปอยู่ในอ่านาจแห่งปีศาจ

เหล่าปีศาจบุกรุกถ้ำของอิชาคี มันบรรลุเครื่องดนตรีและมังคันท่านให้เต้นรำ พากมันเล่นตลกกับท่านและล้อเลียนท่าน เมื่อพากมันจากไป มันทิ้งอิชาคีไว้ในสภาพของคนตาย เช้าวันรุ่งขึ้นนักบุญอันโนนีนำชนนปั่นมาให้ และเมื่อท่านไม่ได้รับสัญญาณตอบรับจากอิชาคี ท่านจึงมุดเข้าไปในถ้ำและพบว่าอิชาคีเป็นอัมพาตไป อิชาคีใช้เวลาสองปีกว่าจะฟื้นตัวเดินและพูดได้อีก

เรื่องต่อจากนี้ผู้เขียนได้นำมาจากงานเขียนของปัลลาดิอุสคือเรื่องโครนิอุส (Chronius) และพาฟูติอุส (Paphnutius) จาก อิส托เรีย ลอดเชียกา บทที่ 47 ตามท้องเรื่องพระที่ทุ่มเทตนเองประพฤติปฏิบัติแบบดุษ “ไม่ใช่เพื่อพระเจ้าผู้ทรงประสิทธิ์ความดีงามทั้งมวล แต่เป็นไป

เพื่อพัลганานาจ ถูกถามหึ้งรู้ และกำลัง “พระเจ้าจะเสด็จจากไปให้ช่วยตนเอง...บุรุษผู้มีนานะ ทุ่มเทความสามารถและความรู้ในใช้เพื่อพระเจ้าแต่เพื่อความเฉลียวฉลาดตามธรรมชาติแห่งตนและเพื่อประโยชน์ของนักผ่อง ด้วยเหตุนี้พระเจ้าจะทรงนำเทพยาตราอารักษ์กลับคืน และบุรุษผู้มีนานะนั้นย้อมตัว ตกอยู่ในเงื่อนมือของปีศาจ” นี่คือการตีความตามธรรมของอีชาภีทางจิตวิทยา แต่สำหรับเมืองไทยตากด้วยนานะเป็นเหตุที่ยังคงพอมีหวังที่จะได้บำบัดได้ ปัลลาดีอุส กล่าวไว้ดังนี้ “ให้ทุกท่านเหล่านี้จงนำสานีกรุสิกลายและค่อยปล่อยวาง นานะจะรับความคิดที่ว่าตนมีตนเป็นเจ้าของเลีย” นี่คือสิ่งที่เกิดขึ้นกับอีชาภี

การรอดพันภัยนาปอันเกิดจากนานะของฤทธิ์

ภายหลังจากที่ฟื้นตัวได้แล้ว อีชาภียังคงใช้ “ชีวิตอย่างลำเด็ดๆ” แต่บัดนี้ชีวิตของท่านยากลำบากไปอีกแบบหนึ่ง ท่านไม่ปิดชั้นตาของไว้ในถ้ำอีกต่อไปแต่ได้พานักในวัดและเข้าเมืองท่านทำงานในครัว การออกแบบทำงานเป็นกฎข้อหนึ่งที่เพิ่อโดยสีได้วางไว อีชาภีรับใช้งานศาสนา และ “ทำงานแปลงๆ ทุกอย่าง” นั่นคือท่านเป็นผู้หนึ่งที่อยู่ในกลุ่มญูโรดิฟเยสลาฟ (yurodivye) พากแรกหรือ “พากโน่ผู้นำสักการะ”(holy fools) ซึ่งเป็นตัวจำพวกที่ต้องกล่าวเป็นรายละเอียดต่อไป น่าเสียดายที่ผู้เขียนต้านทานไม่ได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องที่อีชาภี “ประพฤติแปลงๆ” นั้น

ต่อมาก็ได้รับ “พรสวรรค์แห่งจิตวิญญาณ” จริงๆ ตัวอย่างที่จะแสดงให้เห็นในเรื่องนี้คือ ท่านสามารถกระทิบไฟที่ใหม่ในห้องท่านให้ดับลงได้ด้วยเท้าเปล่า ในวรรณกรรมเกี่ยวกับเรื่องนักบุญของยุโรป สังอัศจรรย์นี้มีชื่อเรียกเฉพาะคือไฟไม่ใหม่ (ignis impotens) ท่านสามารถจับนกกาป่าให้ครุยได้ด้วยมือเปล่า เรายังเข้าใจว่าในวรรณคดีเก่าแก่ นกกาป่าเป็นนก “พันธุ์ดุที่สุด” เทียบได้กับนกคินทร์ที่เดียว เรื่องนี้แสดงถึงการเข้ากันได้กับธรรมชาติป่าซึ่งเป็นแบบฉบับของนักบุญทั้งทางตะวันตกและตะวันออก ต้านทานเรื่องคื่น ที่เรื่องนักบุญผูกมิตรกับสิงโต หนี และกว่างผู้ ในเวลาต่อมาอีชาภีไม่เกรงกลัวปีศาจที่ปรากฏต่อน้ำท่านอีกแล้ว บางครั้งปีศาจปรากฏตัวเป็นสัตว์ป่า บางครั้งเป็นงู เป็นค้างคก พากมันจ้าใจสารภาพว่า “ท่านชนะข้า อีชาภี” อีชาภีตอบว่า “เจ้านะข้า ก่อนโดยความพระรูปแห่งพระคริสต์และของเทพยาตรา เมื่อข้าฯยังไม่สามารถเห็นได้เช่นนี้ และตอนนี้ ข้าฯเห็นเจ้าในรูปอันแท้จริงของเจ้า เป็นสัตว์ป่า สัตว์ร้ายและงู” และแล้วเรื่องราวชีวิตของอีชาภีจึงจบลงด้วยชัยชนะเหนือปีศาจในที่สุด

โลกแห่งความภาระภูมิใจแต่ไร้อานาจ

ในคริสตศวรรษที่ 12 การเมืองและอุดมการณ์เปลี่ยนแปลงไป เจ้าชายองค์สุดท้ายที่สามารถรักษาเอกภาพของดินแดนสلافตะวันออกໄວ่ได้คือ โกรสแห่งวลาดีมีร์ ในโนมัค ผู้ทรง

พระนาม มสติสลาฟ(Mstislav) มสติสลาฟทรงปักกรองนครคีเยฟตั้งแต่ ค.ศ.1125 ถึง ค.ศ. 1132 เมื่อมสติสลาฟสืบราชบัลลังก์ บรรดาเจ้าชายโกรสอยองค์ร้องๆทั้งหลายผู้ทรงรับมอบดินแดนไปปักกรองแล้วนั้นต่างสูรับกันเองเพื่อชิงอำนาจจากย่าแห่งเดือนฯ สมครามได้ทำลายทรัพย์สินและความสำคัญทางการเมืองของประเทศ อย่างไรก็ได้การต่อสู้ระหว่างเจ้าชายไม่ใช่เหตุเบื้องต้นที่ทำให้ยุโรปตะวันออกต้องประสบความเสื่อมถอยทางการเมืองและเศรษฐกิจ เป็นจัยสำคัญกว่านั้นน่าจะเป็นการคันพายเส้นทางสายใหม่เชื่อม ตะวันตกกับตะวันออก ซึ่งให้แทนเส้นทางการค้าข้ามประเทศจากยุโรปตะวันออกไปสู่โลกตะวันตกได้ เส้นทางสายใหม่เหล่านี้เป็นทางตรงสู่ทะเลเมดิเตอร์เรเนียน พากนักรบทครุเสดเดยกีไซมาภก่อน

โลกสลาฟตะวันออกเริ่มยกจนลงและคำน้ำใจด้วยน้ำอโยลจ สิ่งที่มักเกิดขึ้นบ่อยครั้งคือความเสื่อมถอยกระตุ้นให้เกิดความรุนแรงกันมากขึ้นอีกต้นคงเพิ่มขึ้นเป็นการชดเชย “โลก” กล้ายตัวจากที่ต้องผูกติดกับศาสนาและเริ่มเป็นปฏิปักษ์ต่อองค์กรศาสนาคริสต์เต็มตัว เมื่อคริสต์纪จีดชี้ให้ความหมายลงทุกที่ ผลงานวรรณกรรมกลับแสดงภาพจริงของชีวิตได้อย่างมีสีสันและโอลفارย์ชื่น มีทั้งอุปมาอุปไมยและสำนวนภาษาที่กล้ายเป็นที่นิยมใช้ในการเขียนงานประเพกษาต่างๆ ในพงศาวดารและงานประเพกษาอื่นๆ แต่ละหน้ามีสีสันหลากหลายพรavaravremion สายรุ้ง โดยเฉพาะที่ทำให้ฉุลະลานตาด้วยสีทอง นุก และหินสีมีค่าต่างๆ การพัฒนาสำนวนเขียนเป็นเพียงด้านหนึ่งของอุดมคติ แต่ก็เป็นลักษณะหนึ่ง ในสมัยนี้มีงานวรรณนา ความเพื่อโอลัวดามากมาย ดังที่ปรากฏในพงศาวดารชีปปิตอุส(Hypatius Chronicle) คริสตศตวรรษที่ 12-13 และมหาการพย์เก่าแก่ที่ยังคงเก็บรักษาไว้ได้เพียงชิ้นเดียวคือ บทเพลงว่าด้วยความเอื้օอาเรีชองอีกอร์ (1185/1187) โดยมหาการพย์จึงยังคงมีอยู่ต่อมาแต่รูปแบบเปลี่ยนไปคือมุ่งวรรณนาเพ้อเจ้อเรื่องความมั่งคั่งที่ไม่อาจประมาณได้ของวีรบุรุษทั้งหลายเป็นส่วนใหญ่ ตัวอย่างวีรบุรุษเช่นชูริโล (Churilo) เพลนโกวิช (Plenkovich) และดิยุก สเตปานovich (Diuk Stepanovich)

สำนวนเขียนโอลัวด

การเขียนขยายให้เกินจริงเป็นลักษณะประจำของสมัยนี้ ในผลงานวรรณคดี มีบทวรรณนาเครื่องประดับตกแต่งและห้องพระของเจ้าชายองค์ต่างๆ ที่ไม่ได้มีความสำคัญทางการเมือง ว่าเป็นห้องอธินาไปหมด ทั้งบลลังก์ โกลน อาณ และแม้แต่คราฟรัลสันเป็น ‘สีทอง’ ในบทเพลงเรื่องความเอื้օอาเรีชองอีกอร์ “หลังค่า” พระราชนักราชวงศ์เจ้าชายแห่งคีเยฟ “มุงด้วยทองคำ” พงศาวดารชีปปิตอุสวรรณนาถึงเครื่องทรงของเจ้าชายดานีลแห่งกาลิเชีย (Danil of Galicia) ว่า “อาชาทรงของพระองค์น่าอัศจรรย์ มีความงามในลักษณะ ศรและพระแสงด้าน

ประดับทอง ...ฉลอง พระองค์คุณท่าจากใหมกรักเดินเส้นทองและคลิบมทองแผ่นบาง ฉลองพระบาทท่าจากหนังมอรอกโก และปีกแต่งด้วยทองคำ”

ลักษณะการเขียนขยายให้เกินจริงเพื่อโ้อวัดให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เป็นการปกปิดความอ่อนแอกทางการทหารของเจ้าชายทั้งหลาย ผู้เขียนบทเพลงเรื่องความเอื้ออาทรของอีกอร์ ได้ให้ภาพของสเวียตสลาฟ เจ้าชายแห่งคีเยฟเหมือนไม่ใช่มนุษย์แต่เป็นพลังแห่งจักรวาล เมื่อเจ้าชายทรงพิชิตชนชาติโปโลฟสินน์ ดูเหมือนว่าจะทรงสร้างความหาย茫ให้เกิดขึ้นมากมาย ‘พระบาทประทับลงบนผืนแผ่นดินแห่งโปโลฟสี ทรงย่าขันเชาแหลกรากฎกาญกลายราบเป็นหน้ากลอง ทรงฟัดเหวี่ยงจนน้ำในแม่น้ำและทะเลสาบcharนองคล่องนีงสาด กระจายจนแห้งเหือดไป ดึงพายุหมุนจากอ กหะเล ลึกทึ่งโกเบียก [Kobiak-หัวหน้าแห่งโปโลฟสีคนหนึ่ง] คนนอกศาสนา จากทัพเหล็กอันเกรียงไกรของโปโลฟสี และแล้วโกเบียก็หล่นลง ณ ห้องพระโรงที่เลี้ยงฉล่องของสเวียตสลาฟในครีดี้ฟ’ โกเบียกถอยมาไกลจาก ‘อ กหะเล’ ถึงคีเยฟกินระยะทางหลายร้อยไมล์ เจ้าชายยาโรสลาฟแห่งการเขียน ‘ทรงประทับเหนือบลังก์อันประดับตกแต่งด้วยทอง ทรงค้าเทือกเขาซึ่งการเรียน [คาร์ป่าเทียน] ไว้ด้วยทัพเหล็กของพระองค์ สถาด กันหนทางแห่งกษัตริย์ [ชั้นการเรียน] ปิดประตูแห่งแม่น้ำดานูบ ทรงเหวี่ยงตุ้มน้ำหนักห้ามก้อนเมฆ และทรงรังราชสำนักได้ใกล้เท่าสายน้ำดานูบ พาเมืองแห่งพระองค์กระหน่ำ จนผืนแผ่นดินจนน้ำ’ พระองค์ทรงเปิดประตูแห่งคีเยฟและจากราชบลังก์ทองแห่งบรรพชนของพระองค์ พระองค์ทรงพระแสงเป็นต้องเหล่าสุลต่านในหลายประเทศผู้ที่ได้ยกย้ายหนีไปจากพระองค์’ เจ้าชายแห่งชุสดาล ‘ทรงพระปรีชาสามารถใช้พายตีน้ำให้หมดใบลักษ์ได้และทรงขอตน้ำดอนให้แห้งได้ด้วยหมากเหล็กของเหล่าทหารในพระองค์’ คำพร瑄นาเช่นนี้สมื่อนไม่ยอมรับรู้ว่าเจ้าชายทั้งหลายที่มีภาพปรากฏอยู่ในงานเขียนต่าง ๆ ว่าทรงมีอำนาจลับเหลือกันนั้น ความจริงแล้วมีอำนาจจำกัด การต่อสู้กันลงได้บื้นทอนทำลายกำลังอำนาจนั้นลง ผู้เขียนรู้เรื่องราบทั้งหมดดีและได้กล่าวถึงเรื่องนี้ไว้ด้วยแต่กล่าวที่อื่น

นอกเหนือไปจากเจ้าชายผู้ทรงอำนาจ ‘ยิ่งใหญ่’ เหล่านี้แล้วยังมีผู้ครองอำนาจอันดับรองๆ มากมายที่กระหายอย่างได้อำนาจมากขึ้น ระบบการเมืองของสมัยนี้ชับช้อนและไม่มั่นคง ผู้ปกครองไม่ว่าใหญ่หรือน้อยต่างทำให้อึดฝ่ายอ่อนแองลง ไม่ใช่เพราะสู้กันเองเสมอไป แต่เป็นเพียงเพราะยังอยู่ในฐานะผู้ปกครองด้วยกัน ผู้ปกครองเหล่านี้ไม่สามารถรวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวเพื่อเผชิญศัตรูร่วมกันได้ ในคริสตศตวรรษที่ 12 พวกราชปีกสีทึ่งคงเป็นชาศึกที่ไม่เป็นอันตรายนักแต่ในคริสตศตวรรษที่ 13 พวกราด(Tatars)เป็นชาศึกที่มีพลังอำนาจทำลายล้างสูง ในคำบรรยายภาพการต่อสู้ของเจ้าชายทั้งหลาย กวีใช้ไวหารช่วยสร้างบรรยายกาศเคลื่อน

คลุมให้ผู้อ่านรู้สึกตื่นใจ มองเห็นการต่อสู้ประทับกันระหว่างกองกำลังกองเลือก ๆ ว่ายิ่งใหญ่เหลือประมาณ ใน การยุทธศรีห์หนึ่งถึงกับทำให้ผู้เชี่ยวชาวนี้ก็ถึง “วันแห่งการพิพากษาและโลกา วินาศ” ให้ภาพการต่อสู้ เช่นว่า “เหล่าชุนศึกสวมหมวกเหล็กสีทองนอนจนอยู่ในกองเลือด” และอื่น ๆ พงศาวดารในคริสตศตวรรษที่ 12 มุ่งเล่าเรื่องการต่อสู้ของเจ้าชายไว้มาก many ทำให้ล่วงรู้ลักษณะภูมิปัญญาและจิตใจของชนชั้นปกครองได้

ขันนางอัศวินสลาฟตะวันออก

ในคริสตศตวรรษที่ 12 และ 13 เจ้าชายสลาฟตะวันออกมีความคิดอ่านแบบ “อัศวิน” ด้วยพลกำลังและความอ่อนแอกหงวนกระหน่ำเป็นเสื่อมไขสืบต่อกันมา เดิมที่นั้นเจ้าชายเป็นชุนศึก พระองค์ไม่ทรงมีเวลา ก่อสร้างแต่นั่นให้เป็นระเบียบเรียนร้อยอย่างที่ควรจะเป็นได้ เพราะมักจะทรงประทับบนบลังก์ได้เพียงไม่กี่เดือนเท่านั้น จะมีผู้หัวชิงบลังก์ไปจากพระองค์ บลังก์เป็นสาเหตุให้เกิดความชัดแย้งจนต้องใช้อาวุธเข้าต่อสู้กัน โดยเฉพาะที่นั่นคือกรุงโซฟิโอรอดที่ตอกอยู่ในสภาพ “หมื่นเนม” เพราะเจ้าชายผู้ครองบลังก์อาจถูกปลดให้พ้นจากบลังก์และต้องโทกเนรเทศได้เสมอ บลังก์เป็นสิ่งที่ต้อง “เสาะแสวง” เพราะการครองบลังก์หมายถึงอำนาจและมีผู้คิดว่าบลังก์เป็น “ทอง” การต่อสู้หัวชิงบลังก์จึงมักยืดเยื้อ การต่อสู้เป็นหนทางนำสู่ “เกียรติยศ” และ “ชื่อเสียง” ถ้อยคำที่ใช้เล่าเรื่องการต่อสู้ที่บลงด้วยชัยชนะเป็นประโยชน์แบบเดียวกันหมดได้แก่ “เจ้าชายทรงป้าดพระเสโภจากพระนลาດ” หรือ “ทรงเชิดน้ำพระเนตร” และเสด็จกลับบวัง หรือทรงชี้ครองบลังก์ที่ทรงพิชิตได้ด้วย “พระเกียรติยศและสรรเสริญอันยิ่งใหญ่” “ด้วยพระเกียรติยศและกิตติคุณอันยิ่งใหญ่” “ด้วยพระเกียรติอันยิ่งใหญ่” หรือ “ด้วยพระเกียรติอันยิ่งใหญ่และสรรเสริญอันยิ่งใหญ่” แต่ถ้าพ่ายแพ้หรือแม้แต่ “ถอยทัพกลับ” โดย “ไม่ได้อะไร” หมายถึง “อัปยศ”

เกียรติเป็นค่าที่ใช้อายอังถึงเสมอ อายังน้อยค่านี้ก็เป็นปัจจัยพื้นฐานประการหนึ่งในการกำหนดนโยบายต่างประเทศของสมัย การยุทธศรีห์เมื่อมีผู้แพ้และผู้ชนะ การต่อสู้วิวากกันย่อมไม่รู้จักจบสิ้น เพราะผู้แพ้ได้ “ทำให้ตนคงเสื่อมเสียเกียรติ” ที่พ่ายแพ้ จำเป็นต้องสู้ต่อเพื่อกู้เกียรติกับศัตรู ผู้ชายต่อสู้เพรา “ถูกสอนประมาท” (Obida-obida มีความหมายอีกอย่างหนึ่งว่า “อยุติธรรม”) การสอนประมาท “อาจแก้คืนได้เพียงแค่ครองตนเข้าเสียง” “มันดีกว่าหนาเจ้ากราดาอ่อน ตายเสียที่นี่ยังดีกว่านาความอับปิคมาสู่พากของเรา” ความตายมานาชันยิ่งเสียกว่า “การเสื่อมเสียเกียรติ” และ “อัปยศ” เกียรติยศของชุนนางต้องแปดเปื้อนไม่ใช่เพียง เพราะพ่ายแพ้ศึกเท่านั้น แต่พระได้รับการปฏิบัติอย่าง “อยุติธรรม” ด้วย หรือเมื่อชุนนางผู้อื่นตั้งใจปฏิบัติต่อเขาโดยมิชอบ มีเรื่องเล่าว่าเมื่อเสnoonให้เจ้าชายทรงรับบลังก์แห่งเคอร์กส์

(Kursk) ที่ไม่น่าสนใจเพื่อเป็นการป้องกัน พระองค์ตรัสประโยคที่เป็นแบบฉบับว่า “ให้ชาตายเลี้ยงตรงนี้กับกองทัพของชาติ ดีกว่าจะยอมรับบลลังก์เคอร์กส์ ดังนี้จึงมีเหตุให้เจ้าชายทรงแก้ลำกู้เกียรติยศที่เสียหายไปได้เสมอ

การแก้คืนไม่เหมือนกับการแก้แค้นในสมัยต้นที่ยังไม่ได้นับถือคริสตศาสนา เมื่อเวลาผ่านไปความรู้สึกเดียดแค้นเป็นปฏิปักษ์มีความละเอียดซับซ้อนและเปลี่ยนรูปแบบไป คือทรงพลังอำนาจมากขึ้นเหล่าชนวนมีชีวิตอยู่ในสถานะที่ยุ่งเหยิงคงตัวมาโดยตลอด ไม่มีชนวนผู้ใดสามารถล้มความเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์ของตนได้และจะพยายามแสร้งหาทางที่จะฟื้นฟูเกียรติศักดิ์ในอีกทางหนึ่ง เชาต้องเข้าใจด้วยว่าตนเองนั้นอาจเป็นเหตุให้ชนวนผู้อื่นบางคน ‘นำความอภัยมาสู่ตน’ ได้เช่นกันและชนวนผู้นั้นย้อมประданาที่จะ ‘จัดความอภัยคนนี้ให้ลืมไป’ เชาเตรียมจะกระทำทุกอย่างเพื่อการนั้น

เกียรติยศด้วยตัวของมันเอง จึงเป็นเป้าหมายอันทรงค่าที่จะเดินหนีเพื่อให้ได้มา แม้แต่ส่าหรับขุนนางที่ไม่จำเป็นต้อง 'ขอจัดความอัปยศให้หมดไป' การต่อสู้จึงเกิดขึ้นด้วยเหตุที่ไม่สมควรเพียง เพราะสมรภูมิเป็นสถานที่ทำให้ได้เกียรติยศมาโดยง่ายที่สุด เหตุผลให้เลี้ยงชีวิตต่อสู้จึงไม่มีอะไรมากไปกว่าความปรารถนาเกียรติ 'ให้เราได้รับเกียรติของเราเด็ด' ซ้ำๆ พูนเกียรติศักดิ์ของซ้ำๆ และบรรลุแล้วซึ่งความปรารถนาอันเป็นที่รักยิ่งของซ้ำๆ

ดังนี้สำนักในเกียรติยศของบุคคลจึงสามารถยกระดับขึ้นเป็นสำนักในเกียรติแห่งชาติได้ เจ้าชายองค์หนึ่งมีพระดำรัสต่อ กองทัพของพระองค์ก่อนออกศึกดังนี้ “พี่น้องและเพื่อนนัก รบทั้งหลาย พระเจ้าไม่ทรงมอบดินแดนรุสเซีย แล้วให้อุกรุสเซียประสบความเสื่อมเสียเกียรติ ตก ในที่ทุกหนแห่งเราจะได้เกียรติยศจากชัยชนะในการต่อสู้ของเรา วันนี้ พี่น้องในแผ่นดิน นี้ต้องเผชิญกับชาวต่างชาติ ขอพระเจ้าทรงประทานเกียรติแก่เราด้วยเด็ด” คำกล่าว่านี้อาจเป็น การแสดงความคิดเห็นของนักเขียนพงค์ความการ แต่ในบทเพลงเรื่องความเลือาริของอีกอร์ กล่าวถึงการต่อสู้เพื่อแผ่นดินรุสเซีย “ไว้ด้วย การปลูกเรือความรู้สึกเรื่องเกียรติแห่งชาตินี้ น เมื่อทำศึกส่งความกับเพื่อนบ้าน ได้แก่ โอลอฟส์ สวีเดส หรือ กองกำลังอัคเวนติวัตน การให้ เจ้าชายที่ปักครองดินแดนทั้งหลายรวมกำลังกันเป็นกองทัพเดียวเพื่อต่อสู้นั้นนับว่ายากแม้แต่ เมื่อต้องต่อสู้กับชาวต่างชาติในคริสตศวรรษที่ 13 เจ้าชายเหล่านี้ทรงพบร่วมเป็นไปได้ที่จะร่วม กันต่อสู้ จนเมื่อพ่ายแพ้น้ำมือของชาวต่างดอย่างยับเยินแล้ว จึงค่อยมีสำนักในเกียรติยศแห่ง ชาติ มาเก็บชัย

เมื่อบลังก์เป็นสิ่งต้องประสงค์ เพราะหากผู้ใดได้ครองหมายถึงผู้นั้น ครองความมั่งคั่ง นโยบายต่างประเทศของเจ้าชายผู้ครองดินแดนต่าง ๆ จึงเป็นเรื่องของความเห็นแก่ตัว ใน

จรรยาแห่งอัศวินถ้าเกียรติศักดิ์อยู่บนเรียบทางด้านหัว ความเห็นแก่ตนจะอยู่ด้านก้อย จ้าชัยทุกพระองค์ทรงดำริว่าทรงมีสิทธิ “รับส่วนแบ่งที่ดินรุสเซีย” การต่อสู้ห่วงเชิง “ส่วนแบ่ง” ดินแดนเป็นไปคล่องลำบากที่ตรุนแรง เจ้าชายองค์หนึ่งตรัสภินยันว่า “ข้าฯ กำลังหาทางครอบครอง ถ้าไม่ได้ด้วยเลือฟ์กี้เกาด้วยกล” พระองค์ตรัสถ้อยคำไฟเราะ เรียกร้องขอสืบทอดสิทธิแบ่ง “ส่วนดินแดนรุสเซีย” ว่า “ข้าฯ กำลังจะชื่นนั่งบลังก์แห่งบิดาของข้าฯ และอัยกาของข้าฯ” หรือ “ข้าฯ กำลังดำเนินตามรอยพระบาทแห่งบิดาของข้าฯ และอัยกาของข้าฯ” ด้วยเหตุที่พระราชวงศ์เจริญชื่นและเจ้าชายทั้งหลายล้วนทรงเป็นพระญาติพระวงศ์ คำอ้างสิทธิของเจ้าชาย ส่วนใหญ่ที่ว่า “เป็นของพ่อของปู่” จึงเป็นการที่ก็หักถือสิทธิ คำอุธรรมตั้งอยู่บนพื้นฐานการสืบสันตติวงศ์ที่เคยปักครองมา ก่อน หลายกรณีไม่มีพื้นฐานพอเพียง เหตุผลแท้จริงส่าหรับความประพฤติของเจ้าชายเห็นได้ชัดเจนจากเรื่องราวเกี่ยวกับผลผลิตที่ได้จากการสู้รบด้วยกำลัง อาวุธของเจ้าชายเหล่านี้ได้แก่สมบัติที่ซึ่งมาได้จากสังคม คำพรณนาถึงสมบัติที่ซึ่งมาได้มักให้สีสันอย่างมาก ส่วนใหญ่การปล่อยเชลยศึกกลับจะกระทำเมื่อได้ค่าไถแล้ว (สมัยนี้ไม่ใช่เรื่องหายหาสแล้ว) ขณะเดียวกันเป็นการทำลายความมั่งคั่งทางวัตถุของชาศึก

การต่อสู้เพื่อ “แบ่งส่วนดินแดนรุสเซีย” ทุกครั้งมีความรุนแรงทัดเทียมกับการสู้รบเพื่อเกียรติยศแห่งตน การต่อสู้ทั้งสองลักษณะเข้าสูตรที่ว่า “ถ้าไม่เข่นนั้นก็... ถ้าไม่ให้ข้าฯ พลีชพ ต่อสู้กับศัตรูเข่นนั้นข้าฯ ก็จะชิงบลังก์แห่งบิดาและอัยกาของข้าฯ” หรือ “ถ้าไม่ให้ข้าฯ พลีชพ เข่นนั้นข้าฯ ก็จะยืนหยัดแก้คืน”

ประชาชนยืนอยู่เคียงข้างเจ้าชายและข้าราชการ ผงศานدارเล่าว่าชาวเมืองต่างก็ ปราศจาก “ที่จะเสียชีวิต” เพื่อเจ้าชายของพวกเข้า ชาวบ้านในชนบทเล่นบทวางแผนเฉยต่อเหตุการณ์ทางการเมือง บางครั้งมีเรื่องเล่าว่าชาวเมืองต่อต้านกิจการทางทหารของเจ้าชายของพวกเข้าโดยเฉพาะที่นอฟโกรอดและที่กาลิเชีย นักเขียนพงศานدارเรียกชาวเมืองเหล่านี้ว่า “ไอ้พวกกาลิเชียไม่มีพระเจ้า”

ชุนนางอัศวินคริสต์ในอุดมคติ

ในสมัยที่มีแต่ความยุ่งยากและความเครียดลดใจภาพที่ปรากฏให้เห็นชัดเจนเป็นภาพของเจ้าชายทั้งหลายที่ถือตนเป็นใหญ่ เห็นแก่ชื่อเสียงและประโยชน์ส่วนตนเป็นสำคัญ โดยพยายามแบ่งครอบครองผืนแผ่นดินรุสเซีย สิ่งที่ปรากฏให้เห็นได้อีกประการหนึ่งคือทัศนะแบบคริสตศาสนาเรื่อง “โลก” ขณะที่เจ้าชายทั้งหลายทรงกระทำการเพื่อให้ได้ทุกลสิ่งทุกอย่างในโลกนี้เหมือนกับที่ “พากนอภาคสนาม” ทำ พระองค์กลับทรงนึกว่าพระองค์เป็นชาวคริสต์ที่ดี

สมัยนี้เชื่อว่าเหตุการณ์ประวัติศาสตร์เป็นไปตามที่พระเจ้าทรงมีพระประสงค์ แต่ไม่บ่อยนักที่นักเขียนพงศาวดารจะเขียนเรื่องเจ้ายริบูรุษและกล่าวถึงความเชื่อเรื่องชาติกรรมอย่างคนตาบอดไว้ด้วย (ตัวอย่างเช่น “เราเพียงแค่คomyและดูว่าจะอะไรเกิดขึ้น”) หรือเรื่องโชคชะตาด้วยบุคคล (“ถึงตาของชาฯ แล้ว”) คำพูดมักจะเป็นว่า ‘เราฝ่ากความหวังไว้กับพระเจ้า’ มนุษย์รอ ‘แล้วแต่ว่าพระเจ้าจะทรงมอบอะไรแก่เรา’ ‘อย่างไรก็แล้วแต่พระเจ้าจะทรงนำเรา’ เมื่อมีเหตุชัดแจ้งกับพระเจ้าจะทรงตัดสินให้ คำตัดสินเป็นเรื่องของ ‘พระผู้ไถ่บาป’ ‘การ เช่น อันศักดิ์สิทธิ์’ นำชัยมาให้เรา ‘พระเจ้าและอำนาจแห่งการ เช่นอยู่เบื้องหลังมนุษย์ทั้งมวล’ และมนุษย์สุดภูวน้ำว่า ‘โปรดเดิม โลงพระเป็นเจ้า ขอเรารับส่วนแบ่งของเรา’ คำสาบานจะเป็นว่า ‘ด้วยไม่การ เช่น อันศักดิ์สิทธิ์นี้’ แม้เมื่อได้ยินคำสัญญาหรือจะเมิดคำสาบานพวกรหากเชื่อว่าคำสัญญางอกพันจะยังคงมีต่อไปและตกลงกันได้อีกครั้งด้วยการ ‘จุมพิตการ เช่น ศักดิ์สิทธิ์’ ต้นคริสตศตวรรษที่ 12 เรากลับเรื่องที่เจ้ายริบูรุษที่นี่ทรงเล่นตลกกับคำสาบานและกับการ เช่น มีผู้ตักเตือนเจ้ายริบูรุษให้ห้าม เช่น ของนักบุญสตีเวน (กษัตริย์แห่งสังฆารี) พระองค์ตรัสเยี่ยงว่า ‘อะไรมะ การ เช่น อันกระจิ้นนี่นะหรือ’ นักเขียนพงศาวดารเล่าเหตุการณ์อย่างพึงพอใจเติมที่ว่า คำสาบานประมายศาสนา เช่นนี้ย้อมหนาโทษทัมพ์ไปไม่พ้น เจ้ายริบูรุษลั่นพระชนมในคืนนั้นหลังจากที่ตรัสถ้อยคำน่าเกลียดนั้นแล้ว

คำพรมนາในพงศาวดารแสดงภาพของผู้ชนะเป็นส่วนใหญ่และให้ปรากฏเป็นผู้แทนฝ่ายธรรมะ ซึ่งนับว่าถูกต้องที่เดียว เป็นการมองประวัติศาสตร์ในแง่วกออย่างหนึ่ง ซึ่งเกี่ยวโยงเข้ากับแนวคิดทางประวัติศาสตร์ของชาวคริสต์ได้

‘รุสเซีย’ นั้นมักมีผู้อ้างว่าเป็นแผ่นดินของชาวคริสต์ เมื่อได้กีตามที่เอียอังความชอบธรรมสำหรับปฏิบัติการทางการเมือง คำว่า ‘รุสเซีย’ ที่หมายไว้ในพงศาวดารเกือบจะยกเว้นไม่นับรวมดินแดนทางตอนใต้คือ อูเครนเข้าไว้ด้วย และความคิดที่ว่ารุสเซียเป็นประเทศที่มีเอกลักษณ์เด่นเฉพาะคือความเป็นคริสต์นันยังไม่มีอยู่เลย ที่สำคัญคือแบบของ ‘รุสเซียศักดิ์สิทธิ์’ ยังไม่มี อย่างไรก็ตี เจ้ายริบูรุษทั้งหลายที่สถานการณ์บังคับให้ต้องทรงตกลงร่วมมือกันเป็นภาคีทางทหารกับพวกริบูรุษสืบคานานา ทรงหาความชอบธรรมให้กับการกระทำของพระองค์ได้อย่างง่าย ‘ชาฯ จะหากบันเพื่อรุสเซีย...โปรดเดิม โลงพระเป็นเจ้า ให้เราเสียงชีวิตเพื่อชาวคริสต์และเพื่อรุสเซียและได้กระทำเช่นนักบุญมาร์ต์เร เคยกระทำเดิม’ ในทางกลับกันที่เป็นเรื่องสำคัญคือมีการอ้างเหตุผลอย่างเดียวกันนี้เพื่อรักษาสันติภาพ นั่นคือ ก้าไป ‘เพื่อรุสเซีย

เพื่อชาวคริสต์” หรือ “เราไม่ปรารถนาที่จะทำลายรุสเซียและให้ชาวคริสต์ต้องหลบเลือดในลอน”

เรื่องที่สำคัญยิ่งกว่านี้คือมีการติดตามความคืบหน้าของพวากครูเสดด้วยความสนใจ และพึงพอใจอย่างยิ่ง ในค.ศ.1188 และค.ศ.1190 นักเขียนพงคาวดเรแห่งคีเยฟเล่าเรื่อง สมรรถครูเสดอย่างลึกซึ้ง ๆ โดยแสดงให้เห็นว่าชุนนางคริสต์สมัยนั้นมีอุดมคตินั่นคง (ถึงแม้ว่าอาจไม่มีสำหรับเหล่า “ชุนนาง” ด้วยกันเองก็ตาม) ในปีนี้จักรพรรดิเยอรมันกับประชาชนทั้งหมดของพระองค์ต่อสู้เพื่อที่ฝ่ายคริสต์จะเป็นผู้ชนะ พระเจ้าทรงมองงานนี้ได้พระองค์โดยโปรดให้เทพยตามาแจ้งและทรงบัญชาให้มุ่งหน้าเต็มที่ เมื่อพวากเช้าไปถึง ณ ที่นั้น พวากเช้าได้ต่อสู้กับพวากสาการเรียน [ชา拉าเหนน] ไม่ใช่พระเจ้าอย่างกล้าหาญ นักเขียนพงคาวดเรเชื่อว่าการที่ครูเสดจะได้รับรางวัลใหญ่ เมื่อพวากเชacon ได้คนหนึ่งกรุลงด้วยต่อสู้กับข้าศึก สามวันหลังจากนั้น จะมีเทวดาแห่งกองค์พระผู้เป็นเจ้า เนื่องจากเรื่องของเชาอกจากโลงและผู้อื่นที่เคยเห็นสิ่งนี้จะพยายามทันทุกชัยากเพื่อพระคริสต์ พระเจ้าทรงแสดงเจตนาจิตของพระองค์กับพวากเช้าและพระองค์จะทรงนำพวากเช้าร่วมฝูงที่ทรงเลือกไว้แล้วนั้น ร่วมเป็นนักบุญมาร์ตีร์

นักเขียนพงคาวดเรได้พรรณนาเรื่องเจ้าชายคริสต์ผู้เคร่งศาสนาไว้ให้ได้รู้เรื่องทั่วไป เช่น เรื่องเจ้าชายโรสติสลาฟ แห่งสมอลันส์ (Rostislav of Smolensk) (ต่อมาคือเจ้าชายแห่งคีเยฟ) ในคริสตศตวรรษที่ 12 และเจ้าชายวลาดิมีร์ วาสิลโลกิวิชแห่งโวโลเนีย (Vladimir Vasilkovich of Volynia) ในคริสตศตวรรษที่ 13 เรื่องที่เกี่ยวกับองค์หลังนี้มีอยู่หลายหน้ากระดาษ เป็นเรื่องของการใช้เวทยมนตร์ การเข้าทรงและไม่ใช่เรื่องเล่าจากพงคาวดเรบับได เป็นลักษณะส่วนของสมัยนั้น เจ้าชายวลาดิมีร์ วาสิลโลกิวิชทรงดูแลการก่อสร้างและตกแต่งวัดและทรงคัดลอกตำราศาสนาด้วยฝีพระหัตถ์ “พระองค์ทรงจัดเตรียมใช้ที่ท้าวทองไว้ในโบสถ์พระแม่มารีเพื่อใช้ในกิจการแห่งสวรรค์... สำหรับวัดของพระองค์เองทรงคัดลอกคัมภีร์และบทนายแหนศาสนาด้วยพระหัตถ์ พระราชทานคัมภีร์ที่ทรงคัดลอกด้วยฝีพระหัตถ์แก่เขตบิชอปแห่งเปรเมชล์ (Bishopric of Peremyshl') คัมภีร์นี้ประดับด้วยตัวหนอนเงินและมุก และสำหรับบิชอปแห่งเชอร์นิกอฟ พระราชทานคัมภีร์ของวัด ซึ่งเป็นตัวอักษรทองและผูกด้วยเงินประดับมุก ส่วนกลางที่ผูกเป็นรูปของพระเจ้าทำด้วยเงินเคลือบมุก... พระองค์ทรงสร้างวัดหลายแห่ง ที่ลิวบอมล' (Luboml') ทรงสร้างวัดหินแห่งนักบุญจอร์จ... พระองค์ทรงประดับที่บูชาด้วยรูปเคารพที่ทำจากเหล็กและประดิษฐ์ภาษานะเพื่อใช้ในกิจการศาสนา พระองค์ทรงบริจาคฉล่องพระองค์กำมะหยี่ปักทองและมุกและมีรูปของเซรูบิมและเซราพิม และผ้าคลุมแห่นบูชาปักทอง และฉลองพระองค์ใหม่สีทอง” ราชสำนักของพระองค์น่าจะมีสิ่งของทุนเพื่อยามนายแต่ในเบื้อง

ปลายไม่ทรงเหลืออะไร บันพระแท่นที่พระองค์สร้างด้วยพระโรคมะเร็งที่พระโอหติฯ เจ้าชายฯ พระราชทานสมบัติส่วนพระองค์แจกล้ำก่อนได้รับมาในภายหลังจากที่พระบิดาสร้างด้วยพระบิดาที่เป็นทองและเงินทรงบริจาคทุกสิ่งที่ทรงได้รับมาในภายหลังจากที่พระบิดาสร้าง และเมื่อพระองค์ยังทรงดำรงพระชนม์อยู่นั้น พอมีเจกันเงินขนาดใหญ่และถวายทองและเงินที่แตกไม่เป็นชิ้นเป็นอัน โปรดให้หลอมรวมเป็นแท่ง สร้อยทองเส้นใหญ่ของพระมารดาและพระอัยยิกาโปรดให้หลอมรวมและบริจากทั่วแผ่นดิน...’ การบรรยายเรื่องสมบัติความร่าเริงหรูหราเป็นแบบฉบับของสมัย ต่างไปจากบทบรรณาณใน ตอนต้นเพียงว่าใช้เงินทอง มากและหินมีค่าเพื่อบูชาศาสนาหรือไม่ก็แจกล้ำก่อนท่านแก่คนยากจน

ในการแสดงภาพของเจ้าชายคริสต์ในอุดมคตินี้ มีเรื่องที่น่าสนใจอยู่เรื่องหนึ่งคือ ไม่มีผู้หญิงอยู่เลยในชีวิตของเจ้าชายทั้งหลาย ในบรรณาธุลศร์ที่เขียนขึ้นก่อนคริสตศตวรรษที่ 13 ไม่ได้มีคำอธิบายถึงสตรี มีกล่าวถึงลักษณะของสตรีอยู่บ้างเพียงไม่กี่นาที ซึ่งแสดงว่าสตรีเหล่านี้ย้อมต้องมีบทบาทสำคัญในสมัยนั้น บุคคลแรกที่กล่าวถึงคือเจ้าหญิงโอล加 กษัตริย์ผู้หัวหาญแห่งคริสตศตวรรษที่ 10 พระองค์ทรงครองราชย์ตามสิทธิและทรงนำทัพด้วยพระองค์เอง สตรีนางอื่น ๆ เป็นแบบฉบับของเจ้าหญิงผู้ทรงนับถือศาสนาอย่างเคร่งครัด เอียนก้า (Ianka) ผู้ทรงก่อตั้งวัดที่คีเยฟในคริสตศตวรรษที่ 11 เจ้าหญิงเพรดิสลาวา เอฟ ไฟรชีเนีย แห่งโพล็อตสก์ (Predislava Evtrosiniia of Polotsk) ในคริสตศตวรรษที่ 12 และต้นคริสตศตวรรษที่ 13 เจ้าหญิงเวอร์คุสลาวา-アナสตาเซีย (Verkhuslava Anastasiiia) ทรงเป็นผู้รับหนังสือคำสอนและเป็นองค์อุปถัมภ์นักบวชผู้ถือเครื่อง เจ้าหญิงผู้ทรงแข็งขันเรื่องการเมืองอย่างเจ้าหญิงมาเรียแห่งซุสดาล (Maria of Suzdal) ทรงดูแลให้มีการแก้ไขพิเศษการฉบันหนึ่ง ในบทเพลงเรื่องความเอื้օอา蕊ของอีกอร์ ยาโรสลาฟนา (Yaroslavna) มเหสีของเจ้าชายอีกอร์ปราภูพระองค์ในบทแสดงอาการโหมนัสที่ต้องเป็นหม้ายและทรงเป็นผู้เริ่มร้องบทโอดครวญ มีตอนหนึ่งที่เล่าเรื่องมเหสีของเจ้าชายหาเรียหาน ผู้ทรงโหมนัสเคร้าเลสิกใจจนลืมพระชนม์ตามสามีผู้ที่ติดได้ปลงพระชนม์ แม้ว่าผู้เชิงบทเพลงเรื่องความเอื้օอา蕊ของอีกอร์จะคาดหวังให้รบุรุษผู้หนึ่งได้จดจำ ‘ความรักและความอ่อนโยนของมเหสีผู้ดงาม’ ไว้เสมอ แต่ดูเหมือนว่าสตรีจะไม่มีตัวตนสำหรับบุรุษเพศในสมัยนั้น ถึงค่าถามที่ว่าหานไม่ผู้หญิงจึงปรากฏตัวในวรรณคดีเก่าน้อยนัก ซึ่งน่าจะถือเป็นข้อพิสูจน์ได้ว่า สำหรับชุมชนอัศวินสมัยนั้น ไม่มีการให้ภาพลักษณ์ที่บอกถึงความเป็นบุคคลธรรมชาติ เรื่องนี้นับว่าสำคัญมาก เรื่องจริงก็คือต่อมาบุรุษชาวรุสเชียจะมีอยู่เพียงสองแบบเท่านั้นคือ แบบของทรราชผู้หงายกรงดังป่าเดือน และแบบของฤทธิ์ ซึ่งสตรีจะเป็นเพียงสิ่งชั่ว ráy เลวทรามเท่านั้น บุรุษทั้งสองแบบไม่สามารถติดต่อ

เชื่อมโยงกับโลกของอิสตรีได้ มีคำพูดภาษาหมายถ่ายว่าprogram 'สตรีช้า' ที่เสริมต่อเพิ่มเข้าไปในงานเชียนเก่าแก่และงานเชียนต่าง ๆ ในสมัยต่อมาแสดงถึงคติต่อต้านสตรีเพศ ซึ่งน่าจะเป็นผลงานการเชียนของพวากดซึ่งได้ยิ่ง และผู้ชายในแบบ 'ทรายา' ก็ยอมรับด้วยคำเหล่านั้นอย่าง กระตือรือล้นเต็มที่

ลักษณะอปภิบัติแบบถูกข้องนักบัวในคริสตศตวรรษที่ 12-13

เรื่องที่ว่าเมื่อโลกได้ 'รับรู้ตัวตนของมันเอง' และจะเป็นอิสระ ความเคลื่อนไหวเป็นปฏิปักษ์ย้อมมีชื่นภายในคริสตจักรเป็นเรื่องที่เข้าใจได้ที่เดียว วรรณกรรมศาสนาในคริสตศตวรรษที่ 12-13 ส่อลักษณะสำคัญหลายประการที่แสดงว่ามุกใหม่กำลังเริ่มขึ้น มีผู้นิยมสำนวน การเชียนแสดงเครื่องประดับหูหรafa พามากมายเพิ่มขึ้นมาก (เรียกว่าสำนวน 'ตกแต่งเพียง' ซึ่งเป็นคำจำกัดความสำหรับทกวินพันธุ์ของมนุษย์) ปรากฏอยู่ในวรรณคดีของพระราชนอกจากนั้นยังมีทัศนะที่ว่าเรื่องทางโลกมีแต่เรื่องร้ายมากขึ้น จึงพาคนหันไปนิยมนับถือลักษณ์อปภิบัติแบบถูกข่าวเป็นหนทางเดียวสำหรับชีวิตของชาวคริสต์

มีความเชื่อเรื่อง "การประสานสอดคล้องกันก่อนก่อตัวขึ้น" ระหว่างวัดกับรัฐ ที่บังเอญบางครั้งมี 'ชาศึกษา' ให้เล่นกับอุบัติรุณการการประสานสอดคล้องกันนี้ ความเชื่อเช่นนี้ไม่อาจช่วยอะไรได้ แต่กลับกลายเป็นทางให้เลี้ยงเห็นเรื่องร้ายทางโลกได้อย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้น เมื่อต้องเผชิญเหตุการณ์แตกแยกทางการเมืองในประเทศ และการที่ผู้ปกครองไว้ความสามารถที่จะรักษาแม้ 'สันติภาพอย่างเลว' ไว้ได้ ภัยตรุษเชียกกล่าวว่า 'สันติภาพอย่างเลว' ดีกว่า 'ทะเลาะเบาะแว้งกันอย่างดี' บางที่ปีศาจควบคุมโลกไว้อยู่มือแล้วก็ได้และบางที่หนทางเดียวที่จะหนีจากชาตันได้คือหนีเข้าวัด การใช้ชีวิตภายในวัดอย่างสมบูรณ์แท้จริง คือปิดกั้นตนเองจากโลกโดยสั้นเชิง โลกที่ไม่ได้ให้อภิริย์นอกจากความลวงล่อและไม่มีสิ่งดีงามให้คาดหวังได้

นับว่าโชคดีที่มีเอกสารเกี่ยวกับอุดมการณ์ของวัดในคริสตศตวรรษที่ 12 และต้นคริสตศตวรรษที่ 13 ชื่อพาเทอริคอนแห่งวัดถ้ำคีเยฟ (Patericon of the Kievan Cave Monastery) เป็นงานชั้นใหญ่และมีความสำคัญ งานนี้เขียนขึ้นในคริสตศตวรรษที่ 13 และดำเนินเรื่องโดยพะส่องรูปของวัดถ้ำคีเยฟ ซึ่งติดต่อสืบสารถึงกัน พระรูปหนึ่งนั้นต่อมาได้เป็นบีชอป บทแปลงานชั้นนี้มีสองฉบับ ฉบับหนึ่งคงรักษาไว้แบบจดหมายของเดิมไว้เป็น "กรอบ" สารที่อยู่ในกรอบมีความสำคัญมาก เพราะในจดหมายฉบับหนึ่งนั้น บิชอปได้แนะนำพระรูปหนึ่งที่มีความทะเยอทะยาน ไม่ให้ดันรอนออกไปหาตำแหน่งสูงๆ จำกภายนอกกำแพงวัด ในสมัยนั้นตำแหน่งสูงๆ ไม่อาจช่วยให้เกิดความสงบวิถีซึ่งจำเป็นสำหรับชีวิตทางจิตวิญญาณได้ สำหรับบีชอป ตำแหน่งนั้นบ่งบอกว่าโลกที่เห็นได้ใกล้ๆ นี้เป็น 'ช่องใจ'

พาเทอเรียกอนประกอบด้วยเรื่องต่างๆ ของพระในวัด 24 รูป บางเรื่องบีหอปชิมน แห่งวลาดีมีร์ ชุสดาล (Bishop Simon of Vladimir-Suzdal) ผู้ดำรงตำแหน่งบีหอปตั้งแต่ ค.ศ. 1215-1226 เชียนชื่น บางเรื่องพระรูปที่มีนามว่าโพลิคารป(Polycarp) เป็นผู้เชียน จดหมายที่ไปลิคาร์ปเดียนถึงสมการผู้อยู่ในตานแห่งตั้งแต่ ค.ศ.1214 ถึง ค.ศ.1231 ทำให้แนใจได้ว่า เอกสารนี้เชียนชื่นระหว่าง ค.ศ.1214 ถึง ค.ศ.1226 เรื่องทั้งหมดมีเรื่องของพระที่ผู้เชียนรู้จัก เป็นส่วนตัวเพียงไม่กี่เรื่อง บีหอปชิมนและพระโพลิคาร์ปคุ้นเคยกับเรื่องชีวิตของพระส่วนใหญ่ โดยอาศัยคำบอกเล่าและรายงานที่บันทึกไว้หลังเหลือแล้ว เนื้อเรื่องไม่ก่อให้เกิดความรู้สึกซึ้งชื่นใจด้วยศรัทธาเหมือนเรื่องของนักบุญเพโอดีส แต่ให้ความรู้สึกแบบที่เกิดจากบรรยายภาพภายในวัดถ้าดีเยี่ยมในรา ค.ศ.1200

สาระสำคัญของพาเทอเรียกอนคือ ลักษณะปฏิบัติแบบถูกและความรู้เกี่ยวกับมาร ท่าที่ต่อชีวิตในโลกนี้เป็นไปในเบลนอย่างเต็มที่ ชีวิตภายในวัดเป็นชีวิตที่มีพระที่ถือครองเป็นผู้นำ มีความเหตุกำหนดไว้และให้อยู่ถัด ถูกผู้ถือครองเป็นวิรบุษคนสำคัญที่สุดของพาเทอเรียกอน มนุษย์ผู้ที่ได้พรรณาไว้มีความแตกต่างจากมนุษย์คนอื่น ที่เป็นอย่างมากแน่นอน มีเหล่าผู้พยาบาลรับใช้ภารกิจภายในวัดและรับใช้พื้นท้องทั้งหลายในโลกนอกกำแพงวัด ตัวลัศครที่เป็นแบบฉบับยิ่งกว่านั้นคือนักบุญผู้ยังคงชั้นตอนอยู่ล้ำพังในถ้าและทุ่มเทความพยายามทั้งหมดให้กับการปลดเปลือกวิญญาณของตนและเพื่อต่อสู้กับมารร้าย บางเรื่องเป็นประวัติชีวิตธรรมชาต บางเรื่องเป็นตำนานเทพนิยาย เช่นเรื่องของกรีกอรี (Grigori) ผู้บังคับปีศาจให้ชนไม้

สิ่งสำคัญคือ ถูกทั้งหลายไม่ต้องทนทุกชั้นยานี้เมื่อห้องพวกรอกศาสานาถูกต่อไป นอกเหนือจากเหล่านักบุญ “มารตีร์” ที่ยอมสละชีวิตท่านกลางชานต่างชาติ เพื่อความภักดินั่นต่อศรัทธาในคริสตศาสนา ยังมีบรรดาผู้ที่เจ้าชายรับสั่งให้ลงทัณฑ์ประหาร เช่นโปรคอร์(Prokhor) ผู้จ่ายชีสแล้วยังเกลือเพื่อทำลายการผูกขาดเกลือของหลวง มีบังคนที่เจ้าชายรับสั่งให้ประหารได้แก่กรีกอรีที่เลี้ยงแลี้วนั้น เจ้าชายผู้ทรงเลঁน้ำพระทัยอันดีงานรับสั่งให้จับกรีกอรีถ่วงน้ำ ส่วนพระอีกสองรูป เจ้าชายองค์อื่นรับสั่งให้ประหารและบังคับให้พระทั้งสองรูปนั้นถวายสมบัติที่คันพนทั้งหมดแก่พระองค์

มีเรื่องที่สำคัญยิ่งกว่านั้นคือนักเชียนทั้งสองคนเล่าเรื่องการชุมนุมทำพิธีภายในวัดแต่ไม่ได้บรรยายให้เกิดภาพที่มีสีสันสดใสเหมือนอย่างที่นักเชียนพงศาสตราเล่าเรื่องของอีชาเกิ พระหลากรูปไม่สนใจเรื่องบناงานพอพรโดยเฉพาะเกี่ยวกับความยากจน และยังมีพระที่ร่ารำคายฝ่าห่วงสมบัติของตนอยู่ ปีศาจทำสำเร็จโดยชักจูงพระสองรูปให้หลงทาง มันทำให้พระสองรูปพบสมบัติที่ซุกซ่อนอยู่ในวัด เรื่องราวดำเนินมาตั้งแต่ลัคตุสและร่วงของท่านตก

ค้างอยู่ไม่ได้ฝังให้ เพราะในสมัยนั้น ผู้ชุมนุมในพื้นที่ของวัดทั้งหมดไม่ยอมให้คนจนเข้าร่วมกิจกรรม มีเรื่องพระทะเละวิวาหกันทั้งที่เป็นเรื่องจริงและไม่ยอมกัน สิ่งเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งของประเพณีการเชยันแบบพาเทอเรียที่ไม่ใช่แต่เพียงแสดงแบบอย่างความถูกต้องตามธรรมเนียมเท่านั้น เรายังได้เห็นเรื่องของ “ฤทธิ์มีสภาพตกต่ำ” ลักษณะ

พาเทอเรียนแห่งวัดถ้าคีเยฟ เป็นเอกสารเผยแพร่ทั่วคนระเกียบกับชีวิตของอุซิในด้านลบ ในช่วงคริสตศตวรรษที่ 12 และ 13 เป็นช่วงเวลาใกล้ที่โลกจะต้องรับการลงโทษ นั้นคือเหตุการณ์ที่ชนเผ่าตาดบุกเข้ามาทำลายเดินแดนใน ค.ศ. 1223 และ ค.ศ. 1237

วรรณคดีฤทธิ์

ผลงานวรรณคดีที่เชยันขึ้นในสมัยนี้หลายชิ้นแสดงทัศนะเกียวกับโลกในทางร้าย อย่างที่พูนในพาเทอเรียน แห่งวัดถ้าคีเยฟ ภายหลังคริสตศตวรรษที่ 12 มีนักเทศน์ผู้มีชื่อเสียงที่สุดชื่อบีชคอปคิริลแห่งตูโรฟ (Kirill of Turov) เป็นผู้มีความเฉลียวฉลาดเป็นอย่างมากท่านทุ่มเทเวลาให้กับงานเทคโนโลยี งานที่ตอกทอดมานานถึงสมัยนี้เป็นงานให้ความรู้เรื่องพระคริสต์ซึ่งทรงดูดค่าทางอักษรศาสตร์เป็นอย่างยิ่ง ใช้สำนวนการเชยันแบบ “หากแต่งให้ดูมั่งคง อ่องสั่งการ” อย่างที่พูนในงานของพระราศ ท่านบีชคอปแสดงให้เห็นถึงความเชื่อมั่นของชาวคริสต์โดยใช้สัญลักษณ์ประกอบคำเทศน์ มีทั้งบทสนทนาและบทพูดคนเดียว (คำไว้อาลัยและงานประเพทเดียวกัน) บทสาดภวนานบ่นอกลักษณะปรัชญาของท่านได้ดียิ่งกว่าบทเทศน์ บทสาดแสดงความเห็นในทางร้ายเกียวกับโลกและมนุษย์ที่รุนแรงที่สุดในบรรดางานที่เชยันขึ้นในสมัยนั้น ในคำพร瑄นา กล่าวว่า “มนุษย์เป็นเครื่องเล่นที่ไร้น้ำยاخองนาปะและปีศาจ ต้องอาศัยพระเจ้าเท่านั้นจึงจะช่วยมนุษย์ให้พ้นจากความเสื่อมทรามที่สุดนี้ได้ คิริล สาดอ้อนวอนขอให้พระเจ้าทรงช่วยปกปักษากุศลคุณครอง ท่านกล่าวว่าที่จริงแล้วมนุษย์ไม่กล้าหวังให้พระเจ้าทรงช่วยเหลือได้ เพราะมนุษย์ไม่สมควรได้รับ มีบทหนึ่งพระ瑄นาถึงตัวท่านเองว่า “ไม่กล้าแม้กระทั้งจะมองสรรค์พระเข้าได้ทำร้ายร่างกายด้วยความชั่วร้าย Lewithram ” ไม่กล้าแม้จะชูมือทั้งสองข้างที่น้ำเพระมันสกปรกใส่ครองจาก การชูดริดดอกเบี้ย ทั้งไม่กล้าจะเปิดปากสาดวิจารณ์พระมันเน่าเหม็นด้วยถ้อยคำที่ต่ำช้า ช้าๆ ประจบตัวเอง จึงไม่อาจหวนให้ได้ ช้าๆ ทำให้หัวใจแบกภาระหนักด้วยอาหารมื้อใหญ่มากน้ำย วิญญาณของช้าๆ ดำเนิดด้วยความโหดร้าย ทำให้ร่างกายต้องอ่อนเพลียด้วยเกียจคร้าน ช้าๆ เปิดหูรับฟังคำป้อยก้าวูบหัวใจ ช้าๆ เคลื่อนไปบนด้วยความยะสิ่อดหนึ่ง จมูกของช้าๆ ได้กลืนสาบพุตกรรมของช้าๆ เอง ช้าๆ เป็นเหมือนต้นไม้เดือที่แห้งแล้งไร้ผล ช้าๆ เป็นเหมือนดั่งวัตราช...” ต้นไม้เดือที่แห้งแล้งไร้ผล เป็นคำของพระคริสต์ คิริลไม่แปลกใจเลยว่า เมื่อมนุษย์ตกลอยู่ในภาวะผิดบาปจะตกเป็นเหี้ยของปีศาจ “ช้าๆ ก็แห้งวิญ

ญาณช่องอยู่ภายในใจของข้าฯ และหวังจะปล้นชิงข้าฯ ออกจากทางแห่งครรภ์ฯ เพียงแค่ค่อยโอกาสเท่านั้น...”

คริลไม่ใช่คนเดียวที่ตัดสินมุขยชาตในทำนองนี้ เชราเปียน (Serapion) (ราว ค.ศ. 1275) ผู้เป็นนักเทคโนโลยีที่คือเพื่อต่อมาเป็นบิชอปแห่งวลาดิมีร์ ชุสตาล เป็นอีกผู้หนึ่งที่ควรเอียดถึง แม้ว่างานเทคโนโลยีบางส่วนเกิดขึ้นภายหลังสมัยคาดบุกโจมตีดินแดนและท่านเองอยู่ในสถานะที่จะชี้ให้เห็นถึงการลงโทษลัตน่าสะพรึงกลัวที่เกิดแก่โลกสาฟตะวันออกได้ เชราเปียน เชื่อว่า “มุขยชาตไม่สมควรรับชะตากรรมที่ดีไปกว่านี้แล้ว ‘เรามาใส่ใจเหล่าชาวกรีก เรามาใส่ใจศาสตราจารย์’ เราไม่ใส่ใจกับนักบุญผู้คงให้ภูมิ...ท่านสั่งสอนเรามาโดยอนุญาต แล้วเราก็ยังคงเกาเกียวยกับความไร้ศีลธรรม” “จงไม่เลิกปล้น ขโมยไม่เลิกลักของ พวกรเกลียดชังมนุษย์ ด้วยกันเองไม่ชัดความจะเกลียดจะชังไปจากใจ ผู้กดซี่และเครัดอาเบรียบผู้อื่นไม่รู้จักความพอ พวกรชุดนี้ไม่เลิกละกระทำการชุดนี้ ...พวกรักมากในการคุณไม่ล่วง พวกรชอบพูดหมายค่ายและพวกรซึ่งเมาก็ไม่แก่ให้ความประพฤติ” แม้พระเจ้าทรงลงโทษทั้งหมดแล้วก็ยังไม่บังเกิดผล “เรามาหันไปหาพระเจ้า เราที่ไม่ต้องเสียใจที่ไร้ศีลธรรม...เรามาได้ชาร์ลังบานป้อมโน้มของเรานะ” “ความอิจฉาที่เพิ่มขึ้น ความชั่วร้ายเข้าครอบงำ สรรเสริฐทำให้ยาสี ความรักสักเป็นศัตรูต่อเพื่อนเข้าสู่ใจของเรานะ ความประดناทรรพ์สินทางโลกอย่างไม่รู้จักอื่นเข้าครอบงำเป็นเจ้าของเรานะ มันก็ดันไม่ให้เราอยู่อย่างมีมนุษยธรรมได้”

เหตุการณ์ที่คาดบุกโจมตีคงเป็นเรื่องสดใหม่ในใจของทุกคนแต่พระเจ้ายังทรงกำหนดบทลงโทษอื่นๆ อีก “เราได้เห็นแล้วว่าดูวาทอาทิตย์หายลับไปได้เช่นไร ดูจันทร์หม่นมัวลงอย่างไร ดูดาวแปรเปลี่ยนไปอย่างไร ครานี้เราได้เห็นกับตาว่าแผ่นดินไหว” นั่นเป็นดังสัญญาณว่า จุดจบใกล้มาถึงแล้ว “โลกที่คงตัวอยู่ไม่เคลื่อนขยาย นับดึงแต่กาลเวลาได้เริ่มชืน บัดนี้เคลื่อนไหวตัวโดยโองการแห่งพระเจ้า สั่นสะเทือนเพรษบานแห่งเรานะ มันทุกความไร้ศีลธรรมของพวกราไม่ได้” “วันนี้พระเจ้าทรงทำให้โลกสั่นสะเทือนและแก่วงไกร พระองค์ทรงมีพระประสงค์จะเขย่าให้บานไร้ศีลธรรมนานาประการหลุดไปจากโลกເลอกເลึ่งในไม้ร่วงหล่นจากต้น”

ถ้อยคำเหล่านี้ เชราเปียนได้เขียนขึ้นและกล่าวไว้ที่ศิริฟและชุสตาล และที่สโนเลนส์ ซึ่งเป็นเมืองที่สงบกว่าแต่กลับมีความมืดเข้มกว่า กลับที่พวกรดจะได้บุกรุกเข้ามามาเสียอีก น่าเสียดายที่งานเขียนของนักบุญอีฟราเอมแห่งสโนเลนส์ (St. Avraamii of Smolensk) นักบhash และนักเทคโนโลยีคนสำคัญของเมือง ราว ค.ศ. 1200 ไม่มีหลงเหลืออยู่เลย แต่มีตำนานเกี่ยว กับท่านว่าคำเทคโนโลยีของท่านส่งผลต่อมีกองเป็นอย่างมาก และว่าความคิดของท่านมีแต่เรื่องที่ว่า พระคริสต์จะเสด็จมาเป็นครั้งที่ 2 และวันพิพากษากำลังใกล้เข้ามา คำเทคโนโลยีเรื่องที่จะถึงกาล

อวสานในอนาคตอันใกล้นี้ อาจ บอกถึงบทลงโทษของพระเจ้าตัวย ซึ่งตอนนั้นคงเป็นเพียงคำชี้เท่านั้น เป็นไปได้ว่าสมโภณ์สักเป็นเหตุของค่ำวันเชื่อที่ว่าชีวิตอนาคตจะมีแต่ทุกชั่วร้าย ชีวิตในเมืองนี้มีความทุกชั่วกาลเวลา เกิดให้เชื่อได้ สองสามปีต่อมา ตาดบุกเดนรุสเชีย ก็ให้เกิดผลต่อห้าสิ่มโภณ์สักคือเกิดความรู้สึกประทับคู่ในใจว่า “พ่ำพยากรณ์ต่างๆ ของอัฟราเมิน์ เป็นจริงตามที่ได้กล่าวไว้ ถึงแม้ว่าพากตัดจะบุกเข้ามาไม่ถึงเมืองนี้ก็ตาม ไร้ประโยชน์ที่จะพยายามเด่าว่า “พ่ำพยากรณ์ที่ว่าไว้แล้วเป็นจริงนั้นคืออะไร แต่มันก็เป็นหลักฐานอันกันความคิดเห็นทางศาสนาในแรร์เรย์ที่ลึกลึ้ง ซึ่งแพร่หลายทั่วไปในสมัยนั้น แม้แต่ที่ไม่เกี่ยวกัน “ลาร์รี เรื่องโลกใกล้จังหวัดวินาค” ซึ่งในกลุ่มนักเทศน์สามัญปฏิเสธถูกต้องว่าเป็นเรื่องนี้มีเพียงรูปเดียวคือ เชรา เปียนเท่านั้นที่เห็นกับตาตนเอง สีหัวบงพากตันแก่ที่อยู่ร่วมสมัยกับเชราเปียนคิดว่า เป็นที่ภาระ การผูกของโลกนี้จะเป็นสัญญาณบ่งบอกว่าโลกนี้ใกล้อกลั่วอยู่ในปลักแห่งความเลวร้ายต่ำช้า และไม่อาจจะคงอยู่ในสภาพนี้ได้อีกต่อไป พากเชาคิดถูกต้องว่าการผูกเช่นนั้นถึงจุดจบในเวลาต่อมาไม่นาน ด้วยเหตุนี้ความมั่นคงซึ่งแรงกล้ายิ่งขึ้น

การถือเครื่องของราชวงศ์ในคริสตศตวรรษที่ 12 และ 13

ในคริสตศตวรรษที่ 12 ผู้คนหันไปถือปฏิบัติอย่างถูกต้อง แต่ก็มีรายงานระบุว่าแม้ในกลุ่มนักบวชก็ยังมีผู้ที่ไม่ถือว่าการบำเพ็ญเพียรแบบถูกต้องเป็นหนทางเดียวที่จะได้บานไปให้แก่จิตวิญญาณได้ พากเชาเห็นว่าวิถีทางโลก ห่วงกังให้พากเชาไปพบพระเจ้าได้ เช่นกัน เอกสารนี้มาจากทางตอนใต้ แต่ต้นฉบับภาษาเมืองที่มีอยู่ในเอกสารนี้ทางเหนือและทางตะวันตก เสียงเหน็บหรือจักดี

เดิมที่เดียนัน มีบทเทศน์สำคัญที่นักบวชแห่งเชอร์นิกอฟรุปหนึ่งเรียนขึ้น ใช้เทคโนโลยีในวันฉลองนักบุญโบริส และนักบุญเกล็น ผู้เทศน์เริ่มต้นด้วยถ้อยคำสรรเสริญกษัตริย์นักบุญสองพระองค์นั้นจนถึงเรื่องที่ว่า “ไป ชื่นหัวเรื่อง “ว่าด้วยเรื่องเจ้าชาย” ด้วยเหตุที่ผู้เทศน์ไม่ได้เอียงถึงเจ้าชายด้วยคำว่า “ข้าแต่พระองค์” บางครั้งเรียกว่า “เจ้าชาย” บางครั้งเรียกว่า “เด็กๆ” ดังนั้นจึงสรุปวานักเทศน์รูปนี้เป็นบีชอป ท่านเริ่มต้นจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงเป็นบทเริ่มต้นการต่อสู้ที่ “พากเด็กทางจิตวิญญาณ” ของท่านกำลังตกลงหรือตั้งใจตกลงเป็นภาคีกับพากไปโลฟสี เพาะะเหตุที่กษัตริย์นักบุญโบริสและเกล็นทรงยอมสละพระชนม์ชีพโดยไม่ต่อสู้กับพระเจ้ารูฟ ผู้เทศน์รู้ว่าจะอ้างนักบุญหึ้งสองให้บรรดาสมาชิกชาวชีฟให้เหมือนอย่างนักบุญหึ้งสอง แม้จะหมายถึงว่าต้อง “ทุกชั่วน” เพื่อมันก็ตาม อีกผู้หนึ่งที่นักบวชยกชื่นนามอ้างเป็นแบบอย่างเป็นบรรพบุรุษของเจ้าชายแห่งเชอร์นิกอฟคือเจ้าชายดาวิด สเวย์โตสลาวิชผู้สืบราชบัลลังก์ใน ค.ศ.1123 เจ้า

ชายดาวิดนีซื่อเลียงเด่นเพราทรงยีดถือสัจจาจากเมือง แม้ว่าคู่สัญญาจะไม่รักษาคำพูดก็ตาม พระเจ้าทรงมอบรางวัลให้พระองค์ได้ครองราชย์อย่างเป็นสุข และทรงให้สัญญาณอัศจรรย์ภายในหลังจากที่เจ้าชายสร้างคต “เมื่อพระญาติพิธีของคุณประดิษฐ์ ทอดพระเนตรเห็นพระองค์เป็นดังนั้น จึงทรงเออพระทัยพระองค์เสมอเมื่อนานนี้พระบิดาและเชื้อพังพระองค์ดังเชื้อพังเจ้านาย พระองค์ครองราชย์อย่างบริบูรณ์ด้วยสันติสุข” นั้น เทคน์สรุปเพิ่มเติมว่า “บังคนอาจคิดว่า ‘เจ้าไม่สามารถกระทำตามบัญญัติแห่งพระเจ้าให้สำเร็จได้แล้วไม่อาจช่วยสัญญาณเจ้าให้รอดพ้นภัยได้หากเจ้ามีภาระ บุตรและบ้านทรัพย์ส่วนตัว’” เจ้าชายได้วัดทรงนิมเหลือและโกรห้องค์พระองค์ไม่ได้ทรงมีเพียงบ้าน แต่ทรงมีทั้งอาณาจักร พระองค์ทรงกระทำการตามบัญญัติแห่งพระเจ้าได้สำเร็จ เพราะ “พระองค์ไม่ทรงเป็นศัตรูของผู้ใด” ในพระราชพิธีพระบรมศพ พระศรีรัตน์อยู่เหนือพระแท่นในโบสถ์ นกพิราบขาวตัวหนึ่ง สัญญาณแห่งพระวิญญาณอันศักดิ์สิทธิ์บินเข้าไปในโบสถ์และลงมาจับที่พระอุรุของพระองค์

รายป้ายคริสตศตวรรษที่ 13 นักเทคน์รูปหนึ่งกล่าวโดยเย้งอย่างรุนแรงเรื่องการได้บานไปให้จิตวิญญาณภายใต้วิถีทางโลกนี้ เป็นเรื่องที่รุกนั่นทั่วไปวานีความบาดหมางในระหว่างพระญาติพิธีของคุณสืบเชื้อสายแห่งวลาดีมีร์ ในโน้มัค พระนัดดาของโนโนมัคองค์หนึ่งชื่อเจ้าชายโรสติสลาฟแห่งสมโกลเคนส์ (Prince Rostislav of Smolensk) ทรงร่วมอยู่ในเรื่องบาดหมางนี้ด้วยในระหว่าง ค.ศ.1142 และ ค.ศ.1154 แก่ไม่ทรงแสดงพระอาการแข็งขันออกหน้าออกตาบัก ทรงเป็นเพียงสมบัติพรรคพวงของพระคุณฯ ของพระองค์ คืออิเซียสลาฟที่ 2 แห่งคีเยฟ เมื่ออิเซียสลาฟลิ้นพระชนม์ในการยุทธ ค.ศ.1154 โรสติสลาฟทรงได้ครองบัลลังก์แห่งคีเยฟ แต่ก็เป็นเพียงช่วงสั้นๆ มีผู้อ้างกำลังอำนาจขับพระองค์ไป โรสติสลาฟเสด็จกลับคีเยฟไม่ได้จนถึง ค.ศ.1160 และหลังจากที่อิเซียสลาฟสิ้นพระชนม์ โรสติสลาฟกิทรงใช้นโยบายสันติได้ไม่สำเร็จ ในค.ศ.1168 เมื่อทรงมีพระชนมายุเกือบ 60 พรรษา พระองค์ทรงประชวรระหว่างเสด็จเยือนนอฟโกรอด ระหว่างทางเสด็จจนวัดพระนคร ทรงปฏิเสธที่จะประทับกับพระชนิชฐานที่สมโกลเคนส์ กลับเร่งรุดเด็จไปยังคีเยฟ เนื่องว่า เถ้าทรงพื้นจากอาการประชวร จะทรงพนวยที่วัดถ้ำคีเยฟ กล่าวกันว่า เคยตรัสรหัสของพนวยมาก่อนแล้วกันไปลิคารป ผู้เป็นสมการของวัด ซึ่งจะกำจัดโลกที่ไร้แก่นสารและไม่ยั่งยืนนี้เสียจากตัวช้าๆ และกำจัดชีวิตที่ยุ่งยากกวนวายและดื้อ เช่นนี้เสีย โปลิคารปกลอตตอบว่า “ท่าน [เจ้าชายทั้งหลาย] ได้ออกกำหนดควาดีชีวิตดังนี้แล้ว ท่านควรปฏิบัติโดยชอบในโลกนี้ จัดการให้มีการตัดสินโดยชอบภายในราชสำนักและรักษาไว้เมื่อท่านได้ให้อ้อยคำนั้นไว้ ท่านสมการไม่ต้องการแม้แต่ห้องอย่างดี” ที่เจ้าชายจะทรงสร้างถาวรในปีต่อๆ บัดนี้ท่านสมการได้แต่เพียงเตรียมการพนวยแก่บุรุษผู้กำลังจะตาย แต่ไม่อาจ

กระทำให้สำเร็จได้ เจ้าชายสวรรคตในระหว่างทางเดี๋จกับ “พระองค์ทรงทอดพระเนตรไปที่พระรูปแห่งพระผู้สร้างและตรัสทั้งนี้พระเบतรด้วยพระสุรเสียงล่อมระโขย่า โอ้ ห้าแต่พระองค์หากได้โปรดรักษาสัญญาของพระองค์ โปรดปล่อยให้ชาร์บินให้ห้องพระคงคิดอยู่ในความสุข สง่างามแล้ว น้ำพระเนตรหวานล่อมต้องพระประทุมถูกรักบันให้มุก ทรงใช้พระภูมิเข้าด้านพระเนตร และสวรรคต...” เรื่องเกี่ยวกับโปรดสิลาฟผู้ทรงมุ่งมั่นในศรัทธาและตั้งพระทัยจะผ่านหน้าเชื่อถือหรือไม่เพียงใดนั้นเป็นประเด็นหนึ่ง ที่สำคัญคือหัวนสมการแห่งวัดที่มีชื่อเสียงนี้ยืนยันดัดค้านเจ้าชายที่ตั้งพระทัยจะผ่าน “เจ้าชายตรัสเมื่อแผนการนี้บ่คียครั้ง” นับตั้งแต่ ค.ศ.1164 ที่สำคัญอีกเรื่องหนึ่งคือสมการรูปเดียวกันนี้ถือเรื่องนี้เป็นสำคัญปราภูอยู่ในพงศาวดาร เรื่องราวนั้นพงศาวดารคาดหัวข้อมูลจากหัวนสมการไปเลิศรำไปทั้งสิ้น ดังนั้นสมการแห่งวัดถ้าคีย์ฟอาจเป็นผู้ติดหัวข้อมูลกับทัศนะที่ว่า การบำเพ็ญเพียรที่วัดไม่ใช่หนทางเดียวที่จะนำผู้ที่เคร่งศาสนาเข้าสวรรค์ได้

มีหลักฐานอื่นอีกที่ระบุว่าในคริสตศตวรรษที่ 12 เชื่อกันว่าการบวชไม่ใช่ทางเดียวที่จะได้เข้าไปให้กับจิตวิญญาณ ตัวอย่างคือในค.ศ.1174 พงศาวดารเล่าว่าโกรส่องเจ้าชายองค์หนึ่งทรงประชวรมาตั้งแต่ประสุตและลืมพระชนม์ พระญาติทั้งหลายปฏิเสธไม่ยอมให้ “ประกอบพึงถ่าย” พระองค์ต่อพระเจ้า พิธินี้ต่อมานี้ถือเป็นเรื่องปกติธรรมชาติที่จะกระทำ นอกจากนั้นพงศาวดารยังไม่ครีสใจกับเรื่องของนิกولا สเวียโตชา(Nikola Sviatosha) พระราหูวงศ์แห่งเซอร์นิกฟผู้เป็นพระรูปหนึ่งในวัดนี้ตี耶ฟ ค.ศ.1106 พระราหูวงศ์แห่งเซอร์นิกฟคือองค์หนึ่งคือลีกอร์ ทรงผนวชเพราเป็นวิธีนิยมฯ ที่จะประกาศว่าทรงเลิกกิจกรรมพากการเมืองหมดแล้ว (แต่การกระทำแห่นนี้ไม่อ้างหัวข้อเหลือพระองค์ได้ ในปีที่ทรงผนวช ค.ศ.1117 ผู้คนชาวตี耶ฟได้เข้ากลุ่มรุ่มไปลงพระชนม์พระองค์)

ราบป้ายคริสตศตวรรษที่ 12 (ค.ศ.1194, ค.ศ.1195 และ ค.ศ.1198) เจ้าชายหลายพระองค์ที่ทรงใกล้จะลืมพระชนม์ ได้ทรงผนวช จนถึงปลายคริสตศตวรรษที่ 13 เรื่องเห็นนักลายเป็นกูรูระเบียนไป ประเพณีเป็นเครื่องยืนยันว่าพระพากเริ่มนี้เชื่อว่า การพิสูจน์ให้เห็นความเคร่งครัดในครัชชาอันบริสุทธิ์แต่ภายนอกเพียงพอที่จะช่วยให้บุญญาณรอตพ้นจากภัยอันตรายได้ เมื่อถึงเวลาเรื่องราวเกี่ยวกับการสุดท้ายของเจ้าชายโรสติสلافจึงดูจะสำคัญเป็นพิเศษ พระองค์สวรรคตโดยไม่ได้อาดีทาง ‘อันถึงไฟฟุ’ และจ่ายตายไปสู่สวรรค์ ต่อมานางรนตปรินส์แห่งราชวงศ์มัคโคว์และพระเจ้าหารได้ทรงอาทัยซ่องทางนี้ลัดไปสวรรค์ทั้งสิ้น

อย่างไรก็ตี ทัศนะที่ว่าพระราษฎร์ช่องทางไปสวรรค์อย่างสบายและอุ่นที่เป็นพระจันทร์ ประกันพรสวรรค์มั่นคงยิ่งขึ้นนั้น ไม่ได้เป็นที่ยอมรับกันทั่วไป ในความเป็นจริงผู้คนต่างยังมั่น

ในหนทางได้บานปือทางหนึ่งมากกว่าคือการถือครรภาราเครื่องอยู่ภายใต้เป็นทางที่เข้าถึงได้ดีกว่าสำหรับพวกรที่ 'ยังคงอยู่ในโลกนี้'

แหล่งข้อมูลการเขียนต่อต้านการประพฤติแบบฤทธิ์

วรรณคดีเรื่องฤทธิ์ของคริสตจักรตะวันออกเป็นที่รู้จักกันดีในคริสตศตวรรษที่ 10 และ 11 มีงานประเพณีอยู่เป็นจำนวนมาก เป็นงานแปลเป็นภาษา슬라ฟ พร่วงลายที่นำไปในหมู่ชาว슬라ฟตะวันออก เรื่องความเชื่อเกี่ยวกับการประพฤติปฏิบัติแบบฤทธิ์และงานเขียนเรื่องฤทธิ์ของสลาร์ฟตะวันออกจึงหาได้ง่าย แต่ความคิด 'ต่อต้านฤทธิ์' มาจากที่ได้ ประเพณีอะไรที่นำไปสู่การเขียนเรื่องราวอย่างเรื่องของอิชาภี และอะไรคือแหล่งข้อมูลสำหรับผู้รับรวมเรื่องราวปกิณกะ (Miscellany) ค.ศ. 1076 คำตามเหล่านี้ก่อกรณใจนักวิชาการจำนวนหนึ่งที่สนใจเป็นอันดับแรกกับเรื่องที่ว่ารุสเซียเก่ามีความเคลื่อนไหวทางศาสนาเป็นสองขบวน

ก่อนหน้านี้ มีผู้พยายามตอบคำถามโดยสืบค้นเรื่องความเครื่องศาสนาของชาวสินคริสตศตวรรษที่ 11 และการมองโลกในแง่ดีที่ปรากฏในวรรณคดีศาสนาของคีย์ฟสมัยดั้น ย้อนไปถึงเรื่องอิทธิพลของ "ประเพณีบลาการเย" ถ้าจะสรุปว่าคริสตจักรรุสเซียที่นั่นตรงต่ออ่านจากผู้ปกครองคณะสงฆ์บลาการเยจนถึง ค.ศ. 1037 ก็จะสรุปได้ว่าคริสตจักรบลาการเย มีอิทธิพลในคีย์ฟและโนฟโกรอด คำตอบนี้ตั้งอยู่บนข้อสมมติฐานที่ไม่ได้พิสูจน์สองประการ คือมีอ่านจากผู้ปกครองของคณะสงฆ์บลาการเยอยู่ในรุสเซียเก่าจริง และ 'คริสตศาสนาของบลาการเย' มีลักษณะหลากหลายเป็นพิเศษข้อสมมติฐานประการที่สองนี้อ กจะอาจหาญ เพราะความรู้เรื่อง 'คริสตจักรบลาการเย' ในคริสตศตวรรษที่ 10-11 มีอยู่น้อย และไม่รู้เลยเกี่ยวกับเรื่อง 'คริสตศาสนาที่มองโลกในแง่ดีและต่อต้านการประพฤติปฏิบัติแบบฤทธิ์' อันที่จริงลักษณะเรื่องราวทางศาสนาในบลาการเยเกิดจากขบวนการในโบกมิลิสม์ (Bogomilism) ซึ่งเป็นพวกคริสต์นิกายที่เติบโตแข็งแกร่งที่สุด ลักษณะนี้เป็นปฏิบัติที่ต่อต้านการต่อต้านฤทธิ์ที่เกิดขึ้นในหมู่ชาว슬라ฟตะวันออก ขณะนั้นบลาการเยเป็นเพียงมหภาคหนึ่งของจักรวรรดิบีแซนทิน แม้ว่าคริสตจักรบลาการเยจะเป็นเอกเทศและต่องมาไม่นานได้สลายตัวลง ก็เป็นเรื่องยากที่คริสตจักรบลาการเยจะเป็นต้นกำเนิดการเผยแพร่ที่คันจะเกี่ยวกับโลกในแง่ดีให้ ประการสุดท้ายอ่านจากผู้ปกครองคณะสงฆ์บลาการเยครอบคลุมชาว슬라ฟตะวันออกได้จนถึง ค.ศ. 1037 เท่านั้น แต่งานเขียนทั้งหมดที่เกี่ยวกับเรื่องที่พูดถึงนี้เป็นของสมัยต่อมา ซึ่งเป็นสมัยที่เมืองโรมเป็นพิเศษ ชาวกรีกได้นำฝันก็ที่เมืองคีย์ฟ และมีบีชอปชาวกรีกประจำอยู่ตามเมืองต่างๆ

เรื่องที่เป็นไปได้คือต้องศึกษาเรื่องความเคลื่อนไหวทางศาสนาในรุสเซียเก่าสองขบวนโดยสืบย้อนไปที่ต้นเดือนคริสต์ก วรรณคดีศาสนาของบีแซนทินไม่มีเรื่องฤทธิ์เป็นพิเศษ เห็นได้

จากที่ระบุไว้ว่าได้ใช้เรื่องพาเทอเริค่อนของปัลลาดิอุส(Patericon of Palladius) เป็นแบบอย่างสำหรับการเขียนเรื่องนักบุญอิชากี นอกจากนั้นในคริสตศตวรรษที่ 10 ซีเมอน(Simeon) นักเทววิทยาในเมืองนิกายแองกฤษและนักเทศน์ผู้ทรงอิทธิพลในบีชแชนท์อุมเป็นผู้ประกาศเผยแพร่สนับสนุนคริสต์ศาสนิโอเคร่งแบบธรรมชาต่อต้านการประพฤติปฏิบัติแบบดูษีอย่างจริงจัง ซีเมอนเขียนย้ำแล้วย้ำอีกเรื่องความเป็นไปได้ที่จะได้บำเพ็ญกับวิญญาณในโลกนี้ มากกว่าที่ชาวสلافตะวันออกจะเขียนเน้นเรื่องนี้ในงานของพวากษา ในคริสตศตวรรษที่ 15 มีบทแปลงานของซีเมอนเป็นภาษาสلاف เป็นฉบับคัดลอก บทแปลที่เป็นต้นฉบับเดิมน่าจะมีมาก่อนหน้านี้แล้ว การศึกษาด้านควันเกี่ยวกับการแปลงานต่าง ๆ ของสมัยรุสเชียเก่ามีไม่นักพอที่จะให้ข้อสรุปเรื่องอิทธิพลทางด้านอุดมการณ์ของวรรณคดีได้ แม้แต่ค่าวาระรายที่เป็นต้นฉบับลายมือเกือบจะตลอดเล่มมักซึ่งหัวเรื่องหรือชื่นประโภคตันห้อความที่บอกเรื่องราวทั้งหมด นอกจากร่องน้ำในระหว่างคริสตศตวรรษที่ 11-13 มีการแปลงานกรีกจำนวนมาก ส่วนหนึ่งเป็นงานชิ้นเยี่ยมปรากฏทั้งในคีเยฟและเมืองอื่น ๆ มีชาวสلاف ตะวันออกจำนวนไม่น้อยที่รู้ภาษากรีกและอ่านงานต้นฉบับของซีเมอน คนทั้งหลายเหล่านี้นักเขียนชาวสلافตะวันออกที่รู้จักกันดีรวมอยู่ด้วยได้แก่ บิชอปคิริลแห่งตูรอฟและลาดีมีร์ ในโนนัค ซึ่งเป็นโกรสของเจ้าทุ่งบีชแชนท์ในประการสุดท้ายที่จะล้มเสียมได้คือมีชาวสلاف ตะวันออกทำหน้าที่เลขาธุการในคณะกรรมการผู้ปกครองสงฆ์กรีก

สรุปคือแหล่งความคิดเห็นนิยมการประพฤติปฏิบัติแบบดูษีและความคิดต่อต้านถูกชนในเรื่องราบทางคานาของรุสเชียเก่ายังเป็นเรื่องที่ไม่รู้ได้ และเป็นไปได้มากที่เดียวว่าทั้งคุณะนี้ในทั้งสองประการที่ปรากฏอยู่ในวรรณคดีคานานี้เป็นของชาวนั้นเมืองในท้องถิ่นนี้เอง